

Gerbiami šauliai, žurnalo „Trimitas“ skaitytojai,

Šaulių sąjungos vardas nuo senų laikų asocijavosi su visuomenės ugdymu, švietimu ir patriotizmo idėjų sklaida. Šauliai visada buvo gerbiami lietuviybės puoselėtojai, sujungiantys skirtingų kartų žmones bendram tikslui. Net pačios Sąjungos įkūrimas sietinas su bendru tikslu – Sąjunga susikūrė ant savanoriškos kariniai pagrindais veikiančios visuomeninės organizacijos pamatų. Prie Lietuvos artėjant Raudonajai armijai daugelyje krašto vietovių ėmė burtis ginkluoti partizanų būriai. Juos organizavo iš Rusijos grįžę lietuviai karininkai, vietos mokytojai ir net kunigai. Vykstant kovoms 1918 m. buvo nutarta sujungti atskirus būrius į bendrą judėjimą, galintį padėti vos prieš pusmetį įkurtai Lietuvos kariuomenei.

Šaulių sąjungos tikslas – stiprinti šalies gynybinę galią, skleisti patriotiškumą, pilietiškumą mūsų visuomenei. Reikėtų sau kelti ambicingesnius tikslus ir stiprinti visuomenės palankumą bei pasitikėjimą Sąjunga. Lietuvos šaulių sąjunga turėtų tapti bendruomenių susibūrimo centru, užsiimančiu švietėjiška, edukacine ar pilietine veikla, o Sąjungos nariai gali prisidėti prie valstybės valdymo reikalų kaip išsilavinę, protingi ir pilietiškai savanoriai. Valstybėje kyla nemažai grėsmių, viena iš jų – elektroninės erdvės apsauga. Tad šaulius kviesčiau išnaudoti savo informacinių technologijų srities potencialą ir žinias: tobulėkite ir įgūdžiais prisidėkite kovojant su kibernetinėmis atakomis, panaudokite savo žinias bei įžvalgas.

Šaulių sąjunga, turėdama platų tinklą šalyje, gali aktyvinti bendradarbiavimą su įvairių amžiaus grupių piliečiais: nuo darželių iki senjorų namų, nes pilietiškumas ir meilė Tėvynei nepriklauso nei nuo amžiaus, nei nuo išsilavinimo. Lieka tik įsivaizduoti, kokią įtaką šauliai gali turėti kuriant geresnę, pilietiškesnę ir draugiškesnę visuomenę bei valstybę.

Tad kuo nuoširdžiausiai linkiu Jums, mieli šauliai, ieškoti galimybių populiarinant savo veiklą bei stiprinant visuomenės bei valstybės pasididžiavimą Jumis, kurti organizaciją, kuri prisideda prie bendruomenės intelektualinio klestėjimo ir darnaus bendruomeniško vystymosi ieškant naujų veiklų, pilietiškų bendrų darbų bei puikių santykių su aplinkiniais.

Stipri, novatoriška, pilietiška ir bendruomeniška organizacija – tokia linkiu tapti.

Lietuvos Respublikos Seimo
Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Artūras Paulauskas

3. Išeivijos šaulių vadas turi kuo pasidžiaugti
4. Prisiminėme ir pagerbėme pagarbos vertus žmones
  - ★ Ariogalos jaunimas keliavo partizanų takais
6. Keliudamas sužinai daugiau
7. Žemaičių krikšto 600-ąsias metines primins ir šaulių sodinti ąžuolai
8. Šauliai perlaidojo garbių kauniečių palaikus
9. Jaunieji šauliai mokosi savigynos
  - ★ Šaudymo varžybose Suomijoje pasisėmėme patirties
10. Orientavimosi varžybos „ERNAKE – 2013“
11. Tikslas – ne tik save išbandyti, bet ir sužinoti
13. Pajūryje praūžė XV jaunųjų šaulių žaidynės
14. JAV kadetai susitiko su Ariogalos jaunaisiais šauliais
  - ★ Konkursas
15. Paminėjome Gedulo ir vilties dieną – 72-ąsias tremties metines
16. Atmintis, kuri niekad neišsitrins
18. Ištrauka iš Seimo nario, šaulio prof. Arimanto Dumčiaus kalbos, pasakytos birželio 14 d. Seime
19. Gyvenau ne vien tik sau...
22. Šauliai keliavo po istorines lietuvių žemes
24. Su Lietuva širdy – kuprinėje, arba Fortūna šypsosi atkakliesiems
28. Vietiniai ir emigrantai: pyktis neverta draugauti
30. Šaulio diena Tauragėje paminėta šiek tiek anksčiau
31. Kovai su ugnimi šauliai pasirengę!
32. Nepriklausomybės simbolis Rokiškyje
33. Knygnešių takais

„TRIMITAS“ 2013 m. Nr. 3 (1287) Lietuvos šaulių žurnalas

Leidžiamas nuo 1920 m. birželio mėn. Atkurtas 1990 m. liepos mėn. Šiuo metu leidžiamas kas du mėnesius

Leidėjas

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGA www.sauliusajunga.lt

REDAKCIJOS KOLEGIJA: Ats. plk. Antanas Plieskis, LŠS vadas. Vytautas Pečiulis, LŠS išeivijoje vado pavaduotojas. Jonas Andriuskevičius, Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulys. Saulius Bytautas, Telšių apskr. Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės kapelionas. Prof. Arimantas Dumčius, Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulys. Jonas Godliauskas, Alytaus apskr. karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės šaulys. Pranas Trakinis, Telšių apskr. Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės šaulys. Ats. plk. lt. Kęstutis Vaitonis, Panevėžio apskr. šaulių 5-osios rinktinės šaulys.

Redaktorė Lolita Sipavičienė, korespondentas Valdas Kilpys, kalbos redaktorė Danguolė Narbutienė, dizainerė-maketuotoja Rūta Deksnė

Pirmajame, antrajame, ketvirtajame viršeliuose – V. Kilpio nuotraukos

„Trimito“ redakcijos adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva tel.: (8 37) 22 46 47, (8 685) 6 53 01 El. p. redakcija@sauliusajunga.lt Leidinio indeksas 5291

Atstovai užsienyje: JAV J. R. Butkus, Kanadoje V. Pečiulis

Sąskaita prenumeratai AB Šiaulių bankas, sąskaitos Nr. LT 14 7180 9000 0060 6626, banko kodas 71809

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių mintimis. Rankraščiai negražinami ir nerecenzuojami. Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuovę.

Spausdino KOPA, dizaino ir leidybos UAB, Kampo g. 7, LT-50153 Kaunas Tiražas 1050 egz.

© Trimitas, 2013
ISSN 1392-4753

Autorės nuotr.

Išeivijos šaulių vadas turi kuo pasidžiaugti

Gegužės 14 d., kai Lietuva minėjo kalantines, Šaulių sąjungos štabe lankėsi į gimtinę iš Čikagos atvykęs naujasis (išrinktas pernai spalio mėnesį) Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje vadas Julius Rūtenis Butkus su žmona, Baltijos jūrų šaulių kuopos šaule Regina.

Susitikimo metu Lietuvos šaulių sąjungos vadas ats. plk. Antanas Plieskis ir svečias kalbėjosi apie Lietuvoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose šiandien šaulių vykdomus bei numatomus dar šiemet įgyvendinti darbus, svarstė galimybes abipus Atlanto gyvenantiems šauliams glaudžiau bendradarbiauti bei keistis naujienomis. Šaulių sąjungos vado pasiūlymas JAV gyvenantiems išeivių jaunuoliams kitąmet atvykti į jaunųjų šaulių vasaros stovyklą sulaukė ir J. R. Butkaus pritarimo. Pasak svečio, vienas iš svarbesniųjų išeivių šaulių organizacijos tikslų – užatlantėje įkurti jaunųjų šaulių padalinius. „Tada galėtume būti ramūs, kad mūsų darbus bus kam tęsti, – konstatavo svečias, – kadangi svarbiausias mūsų tikslas – išlaikyti lietuvių bei tapatybę.“

J. R. Butkus džiaugėsi šiemet šaulių organizuotais renginiais, vardijo planuojamus. Svarbiausieji iš jų – Detroite Lino Orento pastangomis rengiama vasaros stovykla, sporto bei šaudymo varžybos Liesle, organizuojamos Lino Marganavičiaus, Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydžio per Atlantą paminėjimas. „Beje, kiekvienais metais, kai Amerika švenčia Atminimo dieną (*Memorial Day*), mes, šauliai, taip pat susirenkame bei pagerbiame visus tautiečius, kovojusius už laisvę bei paaukojusius jai gyvybę“, – dar priduria p. Julius.

Į klausimą, kaip sekasi eiti naujas pareigas, J. R. Butkus nusišypso: „Pasisėmęs energijos apsilankęs namuose (Lietuvoje – aut. past.), iš kur teko emigruoti 1944-aisiais, ir dirbam toliau. Šiuo metu, ką norėčiau atskirai paminėti, nes šiam reikalui daug pastangų skiriama, renkame medžiagą apie kiekvieną išeivijos šaulių kuopą, stengiamės užmegzti glaudesnę ryšį su jaunuomene, galima mūsų veiklos tęsėja.“ „Džiaugiuosi, kad turime žmonių, kurie negaili savo laisvalaikio ir jį atiduoda šauliškai veiklai. Be anksčiau minėtų asmenų norisi paminėti Giedriaus Mikulčiaus, Ernesto Lukoševičiaus aktyvumą. Smagu, kad 95-erius metus atšventęs Juozas Mikulis iki šiandien sėkmingai vadovauja Klaipėdos jūrų šaulių kuopos šauliams. Smagu, kad šaulių skaičius išeivijoje auga. Bene daugiausia naujai į Jungtines Valstijas atvykusių šaulių susibūrė į Baltijos jūrų šaulių kuopą, – teigiamas naujienas vardijo svečias.

Atsisveikindamas su svečiu LŠS vadas ats. plk. A. Plieskis padovanojo J. R. Butkui Garbės sargybos kuopos pasirodymų mokomąją vaizdo medžiagą, kuri, pasak išeivijos vado, bus naudinga ne vienai kuopai.

Lolita Sipavičienė

Prisiminėme ir pagerbėme pagarbos vertus žmones

Būrio archyvo nuotr.

Gražų ir saulėtą gegužės 19-osios rytą rinkomės prie Lekėčių centre stovinčio paminklo žuvusiems mūsų krašto partizanams atminti. Sugiedojome himną, padėjome gėlių, uždegėme atminimo žvakeles... Savo gražiomis ir skambiomis dainomis visus pasveikino Šakių muzikos mokyklos Lekėčių filialo mergaičių ansamblis „Alegreto“ ir jų vadovė

Ariogalos jaunimas keliavo partizanų takais

Ariogalos 13-osios kuopos jaunieji šauliai ir Ariogalos gimnazijos istorijos modulio „Partizaninis karas Lietuvoje 1944–1953 m.“ mokiniai gegužės pabaigoje dalyvavo Dzūkijos nacionaliniame parke vykusioje ekspedicijoje „Partizanų takais“. Neslėpsiu, šią idėją įgyvendinti jau seniai ketinau, tik noras vis likdavo planu, kol galiausiai su jaunaisiais šauliais ir modulio mokiniais išsirengėme į kelionę.

Ekspedicijoje dalyvavo 13 merginų ir vaikų, kurie domėsi partizaniniu karu ir jo indėliu Lietuvos istorijai. Aišku, dalyvių skaičius ne itin didelis, tačiau pirmąkart komandą teko sudaryti iš asmenų, pasiruošusių žygiui, miegui ne pačiomis geriausiomis sąlygomis.

Erika Lukšienė, patriotines ir partizanine dainas dainavo Lekėčių laisvalaikio centro saviveiklininkai, kurių vadovė – Rasa Pužauskienė. O visi kartu – „Oi neverk, motušėle“.

Buvęs partizanų ryšininkas, dabar aktyvus šaulys Zenonas Rakauskas papasakojo apie partizanų veiklą Lekėčių krašte ir visoje Lietuvoje, o skaitytos partizanų sukurtos eilės atskleidė miško brolių išgyvenimus bei siekius.

Lekėčių miestelyje partizaninę veiklą primena ne tik centre stovintis paminklas. Kapinėse irgi turime atminimo vietą – čia palaidotas nežinomas partizanas. Tokių įvairiose Lietuvos vietose palaidotų nežinomų kovotojų yra be galo daug. Priežastis – artimieji, bijodami susidorojimo, „neatpažindavo“ žuvusiųjų, ir kūnai būdavo laidojami bet kur. Taigi atiduodami pagarbą prie nežinomo partizano kabo taip pat padėjome gėlių, uždegėme žvakeles, sugiedojome „Marija Marija“, o Z. Rakauskas papasakojo, kad nežinomo partizano palaikai į šią vietą buvo pervežti iš Valkų kalvų, kur 1944 m. vyko didelis mūšis. Enkavedistai nukautuosius saviškius išsivežė, o partizanų palaikus paliko gulėti kovos vietoje. Tik neseniai gavus visus reikiamus leidimus dalis kaulų buvo pervežta į Lekėčius ir palaidoti nežinomo partizano kape. Šakių rajone toks kapas yra vienintelis.

Rima Prekevičienė

Marijampolės apskr. šaulių 4-osios rinktinės Šakių šaulių 5-osios kuopos Lekėčių jaunųjų šaulių būrio vadė

Ekspediciją pradėjome Punioje, kuri didžiuojasi garbinga istorija, legenda apie kunigaikštį Margirį ir Pilėnų tragedija. Nuo Margirio piliakalnio atsivėrė nuostabus Nemuno kilpos vaizdas, o kilpoje esantis Punios šilas – viena iš daugelio partizaninio karo vietų, kurią buvo pamėgę kovotojai už laisvę. Pasiklausę vietos gyventojų, šaulio Juozo Krušinio pasakojimų apie Puniją, vykome į garsų šilą ir aplankėme atstatytą Dainavos apygardos partizanų bunkerį, likviduotą 1947 m. rugpjūčio 11 d. Prisiminėme, kad čia žuvo Dainavos apygardos vadas Dominikas Jėčys–Ažuolis su kitais ginklo broliais...

Tuomet patraukėme gilyn į Dzūkiją – į vieną iš Dzūkijos etnografinių kaimų, t. y. Marcinkonis, kur mūsų laukė pagrindinės mokyklos direktorius Jonas Žiemininkas, leidęs įsikurti jo vadovaujamos mokyklos sporto salėje. Kiek palisėję išėjome į naktinį žygį, kurio metu turėjome pasiekti Rudnios kaimą, o pakeliui aplankyti partizaniniam karui skirtus paminklus ir atmintinas vietas. Išžygiavome rankoje turėdami tik žemėlapi su pažymėtais paminklais. Jau gerokai sutemus pasiekėme vieną iš pirmųjų paminklų, vėliau Rudnios miestelį ir žemėlapyje pažymėtus paminklus. Nuovargis ir vandens trūkumas lenkė prie žemės. Sutarė-

Kuopos archyvo nuotr.

Savo krašto istoriją ne tik išmokome, bet ir pajutome me prašyti vietos gyventojų, kad papildytų vandens atsargas. Taip ir padarėme: nuėjome, išleido ir davė. Nors buvo gerokai po vidurnakčio, dzūkiškas svetingumas nublanko prieš nakties metą – buvome labai džiugiai sutikti vieno iš Rudnios gyventojų. Tuomet patraukėme link Darželių, nuo Marcinkonių nutolusių apie 7 km.

Nors praėjo kelios dešimtys dienų, bet naktinio žygio įspūdis vis dar žavi: judame žemėlapyje nurodyto taško link, aplink pro pušų šakas šviečia mėnulis, o mes miname Dzūkijos miškais... Sustojame ir kalbame apie partizanus, jų veiklą, siekius, nuopelnus... Man kaip istorijos mokytoju tai neišdildomas džiaugsmas ir patyrimas dėstant istorijos pamoką tokioje aplinkoje.

Žingsnis po žingsnio pasiekėme Marcinkonis. Pradėjo švisti. Neslėpsiu, buvome gerokai nuvargę, kadangi planavome nužygiuoti apie 10 km, o teko nukeliauti beveik 25 km.

Išvykę iš mokyklos judėjome link Marcinkonių geležinkelio stoties. Neatsitiktinai, nes iš Marcinkonių kaimo į Zervynas vykome traukiniu: pasijutome tikrais nuotykių ieškotojais ir nepaprastos ekspedicijos dalyviais. Aplankę hidrogeologinį gamtos paminklą Ūlos akį, keliavome į vieną iš garsiausių Dzūkijos miestelių Merkinę. Turizmo informacijos centre išgirde miesto istoriją ir sužinojė apie apylinkių partizanų veikimus, patraukėme į kryžių kalnelį, t. y. vietą, kur partizaninio karo metu nukauti miško broliai buvo metami į masines duobes, kurios vėliau užlygintos bei įrengtas stadionas. Lietuvai atgavus laisvę, stadionas buvo panaikintas, o vietoj jo pastatyti kryžiai bei paminklai partizanams atminti. Šiuo metu Merkinės kryžių kalnelis yra viena iš didžiausių memorialinių vietų, skirtų partizaninio karo laikotarpiui.

Nuo Merkinės piliakalnio žvelgdami į Merkio ir Nemuno susiliejimą bei matydami visą miško masyvą įsitikinome,

kokie galingi ir didūs Dzūkijos miškai, buvę partizanų namais. Susitikę su partizanu Juozu Jakavoniū–Tigru likome sužavėti: juk šis žmogus buvo vienas iš Adolfo Ramanauskos–Vanago kovos draugų, kartu su juo planavęs ir organizavęs partizaninio karo eigą bunkerioje, kuris buvo įrengtas J. Jakavonio–Tigro tėvų namų kieme. Bunkeris, įrengtas už daržinės beveik ant Merkio upės kranto, šiuo metu atstatytas ir yra lankomas. Nusileidome į jį ir mes. Savo gyvenimo istoriją J. Jakavonis–Tigras baigė pasakoti jaukių namų aplinkoje: komentavo nuotraukas, straipsnius, apdovanojimus, vis prisiminė Anapilin išėjusius kovos draugus ir bendražygius, kalbėjo apie partizaninį karą Lietuvoje ir Dzūkijos krašte.

Džiaugiuosi, kad pavyko įgyvendinti ekspediciją ir didžiuojuosi tais jaunuoliais, kurie nepabūgo ir leidosi į tokią nekasdienišką kelionę, nes norėjo geriau suprasti partizaninio karo istoriją. Manau, kad ir kitais metais sieksime surengti panašią ekspediciją, jei ne į Dzūkijos nacionalinį, tai į kokį nors kitą Lietuvos nacionalinį parką. Už ekspedicijos įgyvendinimą norėčiau padėkoti Raseinių rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir socialinių reikalų departamento, Švietimo, kultūros ir ugdymo skyrius vedėjai Reginai Petreikienei, Ariogalos gimnazijos direktoriui Arvydui Stankui bei visiems ekspedicijos dalyviams: Justinai Venskutei, Justinui Gurčinui, Šarūnui Balrušaičiui, Viktorijai Lukošūtei, Vismantei Gružauskaitei, Laimonui Lukošūi, Justui Balrušaičiui, Mantui Budriui, Armandui Matulevičiui, Justinui Balčiui, Dariui Ukrainui, Gintarei Gruždžiūnaitei, Sevelinai Vitkutei.

Andrius Bautronis

Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės Ariogalos 13-osios kuopos šaulių vadai, Ariogalos gimnazijos istorijos mokytojas

Būrio archyvo nuotraukos

Keliaudamas sužinai daugiau

Trečius metus iš eilės Laukuvos šaulių būrio vado Ernesto Burčo iniciatyva organizuojamas dviračių žygis, skirtas Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienai paminėti. Šį kartą maršrutą pasirinkome tokį: Laukuva–Dvarviečiai–Gulbės–Požerė–Getautiškė–Varniai–Čepaičiai–Laukuva.

Aplankę Dvarviečių kaime esantį paminklą, skirtą partizanui Jonui Kentrai–Rūteniui paminėti, vykome į Gulbius, kur sustojome prie atminimo ženklo partizanei Neringai. Kelionę toliau trumpam sutrukdė techninė nesėkmė – sugedo du dviračiai. Tačiau juos greitai sutaisė čia gyvenančio buvusio šaulio tėtis. Taigi smagiai nuriedėję į Getautiškės kaimą ir apsilonkę prie atminimo ženklo žemaičių apygardos vadui Vladui Mantvydui–Žemaičiui, mynėme į Varnius. Čia turėjome kitokių tikslų. Aplankę Varnių regioninį parką klausėmės paukščių čiulbėjimo, žaidėme įvairius žaidi-

mus, išbandėme parko dviračių takus. Prie miestelio prisiglaudusiamė Lūksto ežere atsigaivinome ir pailsėję pasukome namų pusėn. Grįždami Čepaičių kaime aplankėme atminimo ženklą Jūros srities vadui Vaciuui Ivanauskui–Vyteniui.

Reikia pripažinti, kad žygis pareikalavo nemažai pastangų: maršrutas pasirinktas gana tolimas, nemaža kelio atkarpa – žvyrkelis, saulė tą dieną irgi negailėjo karščio... Tačiau žygis mums labai patiko: smagiai bei turiningai praleidome tokią gražią dieną, nemažai sužinojome.

Alina Šemetaitė

Tauragės apskr. LDK Kęstučio šaulių

7-osios rinktinės Laukuvos 2-ojo atskirojo būrio jaunoji šaulė

Kelionę toliau trumpam sutrukdė techninė nesėkmė – sugedo du dviračiai

Žemaičių krikšto 600-ąsias metines primins ir šaulių sodinti ąžuolai

Žemaičių krikšto 600-ųjų metinių minėjimo renginiai apėmė visą Žemaitiją. Keli šimtai žemaičių kovo mėnesį vyko į piligriminę kelionę į Romą. Gegužės pradžioje Telšių rajono Jonauskių kaime buvo pasodinta ąžuolų giraitė. Telšių miškų urėdija į ąžuoliukų giraitės sodinimo akciją pakvietė Telšių vyskupijos dvasininkus, LR ministerijų atstovus, Telšių miesto garbės piliečius, Telšių rajono savivaldybės administracijos vadovus ir tarybos narius, visuomeninių organizacijų atstovus.

1387 m. krikštijant Lietuvą pagal Romos katalikų apeigas, susiklosčius istorinėms, politinėms ir teisinėms aplinkybėms, dabartinė Vakarų Lietuvos dalis – Žemaitija – pakrikštyta nebuvo. Susijungusių Livonijos ir Vokiečių ordinų atstovai ginklu ir jėga bandė nešti į Žemaitiją krikščionybę. Po Žalgirio mūšio žemaičių krikščioninimo ėmėsi Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas ir Lenkijos karalius Jogaila. 1413 m. Vytautas ir Jogaila plaukė laivais per Žemaitiją Dubysos upe, kelionę baigė pėsčiomis prie Luokės ir Šatrijos kalno. Įvairiose Žemaitijos vietovėse buvo pakrikštyti keli tūkstančiai žemaičių. 1417 m. baigta krikštyti ir įsteigta Žemaičių vyskupystė. Tų pačių valdovų paakinta 60 žemaičių didikų delegacija nukeliavo į Konstancą, kur vyko Visuotinis bažnyčios susirinkimas. Čia didikai perskaitė žymų žemaičių skundą prieš Livonijos ir Vokiečių ordinus ir prašė įkurti atskirą vyskupystę. Surengtose diskusijose pirmą kartą iškeltos tautų ir žmogaus teisių idėjos, tapusios modernių laikų tautų ir žmogaus teisių deklaracijų pagrindu. Tai buvo pirmas kartas, kai gausi delegacija iš Lietuvos dalyvavo tarptautiniame tuometinės Europos bažnyčios vadovų ir valstybių valdovų forume. 1417 m. Konstancos visuotinio bažnyčios susirinkimo įgalioti Vilniaus ir Lvovo arkivyskapai atvyko į Žemaitiją, įsteigė Žemaičių vyskupystę su centru Medininkuose (dabar – Varniai) ir konsekrovo pirmąjį Žemaičių

vyskupą Motiejų. Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto rūpesčiu Varniuose buvo pastatyta Šv. Aleksandro bažnyčia, įkurtas Žemaičių vyskupystės centras.

Įamžinant žemaičių krikštą Jonauskių kaime šalia ąžuolinio kryžiaus pasodinta šešiasdešimt ąžuoliukų, apjuostų eglaitėmis. Susirinkusius talkininkus pasveikino Telšių rajono savivaldybės meras Vytautas Kleiva ir Telšių miškų urėdijos urėdas, Telšių miesto garbės pilietis Bronislovas Banys. Jie priminė, kokių tikslu suorganizuota talka, ką ji simbolizuoja. Urėdas sakė, kad kiekvienam talkininkui pagal iš anksto paruoštą sąrašą paskirtas ąžuolas. Pirmąjį sodinti patikėta Telšių vyskupui ir Telšių miesto garbės piliečiui Jonui Borutai SJ bei jo pagalbininkams. Lietuvos šaulių sąjungai paskirti 40 ir 41 ąžuolai. Juos pasodino Telšių apskrities Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės vadas Vaclovas Ringys ir Telšių 5-osios kuopos vadas Arūnas Juška. Po kitų 600 metų šaulių pasodinti ąžuolai primins šaulių tvirtybę saugant krikščioniškąsias vertybes.

Arūnas Juška

Telšių apskr. Žemaitijos šaulių

8-osios rinktinės Telšių 5-osios kuopos vadas

„Čia augs šaulių ąžuolai“, – teigia V. Ringys

Po keliasdešimties metų čia oš ąžuolynas, primenąs žemaičių krikštą

Kuopos archyvo nuotraukos

Šauliai perlaidojo garbių kauniečių palaikus

Minint Kristaus įžengimo į dangų dieną į šv. Mišias XVI a. pastatytoje Šv. Jurgio Kankinio (pranciškonų vienuolyno) bažnyčioje susirinko nemažai žmonių: ne tik parapijiečių, nes tądien minėtos ne vien tik šeštinės.

Šventas apeigas trimito melodija pradėjo ir vėliau jų metu grojo trimitininkas Dominykas Vyšniauskas, šv. Mišias aukojo šaulys, žurnalas „Trimitas“ redakcijos kolegijos narys, pranciškonų vienuolyno gvardijonas Paulius Saulius Bytautas. Aktorius Petras Venclovas papasakojo bažnyčios istoriją, išvardijo kriptose palaidotų kunigų, vienuolių ir kitų iškilų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės asmenybių pavardes, skaitė eiles.

Po pamaldų, vadovaujant Kauno apskrities Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės vadui Minvydui Mikalaukui, rinktinės šauliai iškilmingai pernešė ir perlaidojo penkis karstus su šioje gotikinėje bažnyčioje rastais palaikais. Kaip paskutinę poilsio vietą Šv. Jurgio Kankinio bažnyčią buvo pasirinkę nemažai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Kauno iškilų žmonių. Apie tai liudija 1620 m. konvento archyve kruopščiai aprašytos bažnyčioje įrengtos kriptos (tuomet jų būta 22). Seniausias žinomas palaidojimas datuojamas 1589 m. Tada Mažojoje kriptoje buvo palaidotas kunigas klebonas Petras Eitvilaitis. Presbiterijoje po didžiuoju Kristaus atsimainymo altoriumi, šv. Onos, šv. Marijos Magdalenos ir šv.

Mykolo arkangelo koplyčiomis ir prie ambonos prie antrojo pilioriaus įrengtose kriptose palaidoti miesto vaitas, burmistrai, kiti pareigūnai, dvasininkai, garbūs ir turtingi XVI–XVII amžiaus asmenys.

Bažnyčioje tikriausiai nebūta antkapinių paminklų. Bene vienintelė antkapinė epitafija yra skirta čia palaidotam Pažaislio vienuolyno skulptoriui Mikalojui Wolscheidai, mirusiam 1676 m.: „Tu, keleivi, mokykis statyti amžinus namus. Iš tvirtų dorybės akmenų. Ir melsk Dievą už mane.“

Perlaidojimo apeigas organizavo pranciškonų vienuoliai, kuriems aktyviai talkino Kauno apskrities Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai ir Kauno apskrities bajorų draugijos nariai.

Po iškilmingo perlaidojimo Lietuvos šaulių sąjungos Garbės sargybos kuopos šauliai, vadovaujami kuopos vado Vitalijaus Apanasenko, trimis šautuvų salvėmis pagerbė Lietuvą, kovotojus už laisvę ir perlaidotuosius.

Stasys Ignatavičius ir Gintautas Tamulaitis

Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Rinktinės archyvo nuotrauka

Kauno šaulių rinktinės šauliai atsiliepė į brolių pranciškonų kreipimąsi pagelbėti

Kiekvieną sekmadienį Gen. Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos sporto salėje Vilniaus jauniems šauliams vyksta savignos užsiėmimai, kuriuos veda Lietuvos šaulių sąjungos Vilniaus apskrities Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Sostinės šaulių kuopos vadas Valdemaras Stančaitis.

Jaunieji šauliai mokomi savignos pagrindų ir subtilybių, vyksta tarpusavio kovos, kur imituojama reali situacija. Taigi jaunieji šauliai intensyviai sportuoja, lavina savo ištvėrę bei jėgą. Sporto salėje įgytus įgūdžius prirėikus galima panaudoti savignai, o tai labai pravartu šiais laikais. Užsiėmimų metu jaunieji šauliai taip pat gauna daug vertingų patarimų, pavyzdžiui, kaip teisingai pasirinkti maisto racioną.

Savignos užsiėmimai jaunuolius traukia dar ir todėl, kad sportas čia

Jaunieji šauliai mokosi savignos

Atėję čia rimtai „dirbame“

Kuopos archyvo nuotr.

pateikiamas kitaip – gerokai įdomesne forma. Tad kiekvienas savignos užsiėmimus lankęs šaulys gali drąsiai teigti, kad ateiti čia verta.

Agnė Mikulėnaitė

Vilniaus apskr. Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Sostinės šaulių kuopos jaunoji šaulė

Šaudymo varžybose Suomijoje pasisėmėme patirties

Paskutinėmis gegužės dienomis Šaulių sąjungos atstovai – keturi Panevėžio apskrities šaulių 5-osios rinktinės šauliai – dalyvavo Tarptautinėse Baltijos jūros šalių šaudymo varžybose, vykusiose Santahaminos karinėje bazėje netoli Suomijos sostinės Helsinkio. Varžybose dalyvavo 5 komandos iš Estijos, Suomijos, Danijos, Švedijos ir Lietuvos.

Organizatoriai pasirūpino, kad visi dalyviai iš anksto susipažintų su ginklais, su kuriais teks šaudyti: tai pistoletas Glock 17 (9x19 mm), pusiau automatinis ginklas, karabinas MP5 SF B&T, snajperio ginklas SAKO TRG (42 cal 338 Lapua Magnum) bei pusiau automatinis ginklas SAKO m/92S (7,62x39 mm).

Šaudėme trijose šaudyklose. Smėlio spalvos žmogaus korpuso figūros taikiniai buvo suskirstyti į A, B, C ir D zonas, tačiau iš 300 metrų atstumo neryškiai matėsi. Taikliausieji turėjo per trumpiausią laiką pataikyti į taikinio

Visų tikslas – tapti geriausiaisiais šauliais

Rinktinės archyvo nuotr.

A zoną, nes už tokį pataikymą buvo įskaitomi 5 taškai. Iš snajperinio ginklo reikėjo iššauti tik tris šūvius, ir rezultatas iš karto buvo matomas: visi metaliniai taikiniai krito. Kitos trys rungtytys – šaudymas pistoletu Glock ir karabiniu MP5. Reikėjo šaudyti iš skirtingų pozicijų į skirtingo dydžio taikinius, buvo nustatytas laikas. Tarp taikinių ši kartą buvo ir „civilinių“ nešaudytinų objektų, į kuriuos pataikius buvo minusuojama 20 taškų. Aišku, visiems komandos dalyviams didžiausią išpušį paliko snajperinis ginklas SAKO TRG ir jo taiklumas.

Varžybų metu taip pat teko susipažinti su transporto priemone SISU Xa 185 ir pajauti variklio galią. Šią transporto priemonę mums pristatė Suomijos kariuomenės privalomosios pradinės karo tarnybos karys (šauktinių tarnyba Suomijoje trunka nuo 6 iki 12 mėnesių), kuris vėliau parodė ir ekstremalaus vairavimo įgūdžius. Po visų rungčių varžybų šeiminkai suorganizavo šiltą priėmimą ir iškilmingą varžybų uždarymo ceremoniją. Vakaro metu buvo pagerbti komandų vadovai, apdovanoti nugalėtojai – jais tapo Suomijos komanda. Pereinamoji šaudymo varžybų taurė, kuri buvo atvežta 2012 m. varžybų nugalėtojų estų, buvo iškilmingai įteikta varžybų šeiminkams. Ji 2014 metais Danijoje vyksiančiose varžybose vėl atiteks taikliausiai šaulių komandai.

Kpt. Tatjana Ramonienė

Panevėžio apskr. šaulių 5-osios rinktinės 6-osios kuopos šaulė

Orientavimosi varžybos „ERNAKE – 2013“

Gegužės pabaigoje Estijoje, Tostamaa mieste, vyko tradicinės vienuoliktosios giminingos Lietuvos šaulių sąjungai estų organizacijos *Kaitseliit* mergaites vienijančio padalinio *Kodututred* surengtos merginų orientavimosi varžybos „ERNAKE – 2013“. Lietuvai jose atstovavo keturios Šiaulių apskrities gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės Gruzdžių 4-osios ir Tytuvėnų 5-osios kuopų jaunosios šaulės: Indrė Šlikaitė, Erika Šliūpaitė, Silvija Mikalauskytė ir Akvilina Akstinaitė. Tai tradicinės varžybos, kuriose dalyvauja Lietuvos šaulių sąjungos ir jai giminingų organizacijų Latvijoje ir Estijoje nariai.

Į Estiją atvykome vakare. Užsiregistravome ir ėjome įsikurti. Įsikūrusios bei pavalgiusios vakarienei dalyvavome varžybų atidaryme. Vėliau komandų atstovų susirinkime buvo nuspręsta, kad reikės pristatyti vieną iš amunicijos daiktų. Mes pasirėngėme pristatyti miegmaišį. Kalbėjome lietuviškai ir vertėme į anglų kalbą.

Kitą dieną kėlėmės anksti ryte ir ruošėmės eiti į žygį. Papsūryčiaivę startavome. Stovyklavietę palikome antros. Sunkiausia buvo surasti du pirmuosius punktus. Nuklydome, tačiau nepraradome ryžto bei geros nuotaikos keliauti toliau. Į pirmuosius du punktus vėlavome, bet likusiuosius pasiekėme laiku. Nuo trečiojo punkto prasidėjo priešų puolimai. Teko bėgti, slėptis. Nuo ketvirtojo reikėjo įveikti kliūčių ruožą, suteikti medicininę pagalbą nukentėjusiajam, šaudyti, lipti virve, traukti skenduolį iš vandens ir pan. Dešimtajame punkte kūrėmės miegui.

Drauge su viena esčių komanda iš palapinsiausčių pasistatėme būstus ir keturias valandas galėjome pailsėti. Tada sužinojome apie naują užduotį: karjeruose surasti karinę mašiną ir iki trečios valandos nakties parnešti paimtą siuntinį. Iškeliajome dvyliką valandą. Kelias netolimas – tik trys kilometrai, tačiau mašinos ieškojome ilgai. Pagaliau radome ir užduotį įvykdėme iki galo – antrą valandą parnešėme siuntinį. Gavę leidimą jį išpakuoti, siuntinyje radome po šokoladuką, kurio po tokios sunkios dienos jau net nesinorėjo...

Apie tris valandas pamiegojusios kėlėmės ir keliavome toliau – buvo likę dar šeši punktai. Antrą dieną sekėsi sunkiau – laiku nespėjome atvykti į nurodytas vietas, matyt, žaizdotos kojos bei nuovargis darė savo, bet ryžtas bei užsispyrimas neleido pasiduoti. Taigi pasiekėme finišą.

Nors nepatekome į geriausiųjų trejetuką, tačiau jautėmės stiprios ir nuveikusios nemažai: juk teko bristi per pelkes, griūti į dilgėles, brautis per tankius miškus ir čia miegoti, atlikti nelengvas užduotis – visa tai nesutrūkdė būti geros nuotaikos ir siekti tikslo. Žygio metu susidraugavome su estėmis. Kelionė ir varžybos paliko didelį įspūdį, be to, sudarė galimybes ekstremaliomis sąlygomis išbandyti save bei susirasti naujų draugų.

Indrė Šlikaitė

Šiaulių apskr. gen. P. Plechavičiaus šaulių
6-osios rinktinės Gruzdžių 4-osios kuopos jaunoji šaulė

Lengva nebuvo, tačiau ir kitą syk viską kartotume iš naujo...

Kuopos archyvo nuotr.

Tikslas – ne tik save išbandyti, bet ir sužinoti

Smagius dalykus malonu prisiminti. Toks būtent yra balandžio pabaigoje vykęs dviejų dienų žygis pėsčiomis „Pažink savo kraštą“, kuriame dalyvavo Alytaus apskrities karininko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės jaunieji šauliai.

Grazus oras ir pakili nuotaika žadėjo smagų žygį. Pajudėję nuo Radžiūnų piliakalnio staciais ir kojas kertančiais šlaitais ėjome link įdomiosios žygio dalies – nuotykių parko „Tarzanija“, kur šiek tiek jaudindamiesi, bet visi sėkmingai persikėlėme lynais į kitą Nemuno pusę. Nuo čia ir prasidėjo mūsų 40 km taktinis topografinis žygis. Žygio metu naudojome nebylaus valdymo signalais, mokėmės orientuotis pagal žemėlapi, lavinome komandinio darbo įgūdžius. Vakarop pasiekėme tikslą – sodybėlę, kurioje pasilikome nakčiai. Kad vakaras neprailgtų ir prabėgtų naudingai, užsikūrė didžiulį laužą netoli miško šnekėjoms, vakarieniavome bei surengėme viktoriną, taip gilindami savo žinias apie Lietuvos kariuomenę ir jos istoriją. Vėlai vakare sugulę į miegmaišius įmigome kietai, tačiau ilgai pamiegoti neleido „aliarmas“, kuris prikėlė 5 val. ryto.

Prie laužo šnekėjoms, ginčijoms...

Rinktinės archyvo nuotr.

Staigiai susikrovę sunkias kuprines, susitvarkę vietovę pajudėjome link namų. Kelias namo neprailgo, nors lengva nebuvo: teko kopti į stačius miško šlaitus, bristi per šaltas upes, pėdinti miško proskynomis. Alytų pasiekėme purvini, sušlapę, bet labai laimingi. Juk su tokia didele šeima – šauliais – ir kalnus nuversti galima.

Brigita Vinikaitytė

Alytaus apskr. karininko A. Juozapavičiaus
šaulių 1-osios rinktinės jaunųjų šaulių vado pavaduotoja

Į žygį!

Kuopos archyvo nuotr.

Nors šauliai aktyvūs visada, tačiau pavasarį – dar daugiau erdvės veikti. Gegužę Telšių apskrities Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės 5-osios kuopos Nevarėnų būrelio jaunieji šauliai patraukė į žygį po Nevarėnų apylinkes. Žygio tikslas – pažinti savo kraštą, geriau orientuotis naudojantis žemėlapiu, kompasu bei gamtiniais objektais. Juodinkių miške, pagerbė žydų holokausto aukas, patraukėme Balėnų miško link. Šiame miške yra paminklas, primenantis, kad čia 1951 m. gegužės 9 d. žuvo Nevarėnų būrio par-

tizantai: Vytautas Laurinavičius–Šviesa, Stasys Lukšas–Voldemaras, Tadas Norkus–Vėtra, Marijona Norkutė–Giraitė, Valerijona Norkutė–Smilgutė, Kostas Paulauskas–Raketa. Čia pat žuvo ir Sedos būrio partizanai. Jaunieji šauliai aptvarkė aplinką šalia paminklo, uždegė žvakutes bei susipažino su tarpukario istoriniu kontekstu ir įvykiais, vykusiais toje vietoje bei aplinkinėse vietovėse. Tokia kelionė – tai puiki proga apmąstyti ano meto bendraamžių poelgius, drąsą, nes partizanų judėjime dalyvavę jaunuoliai buvo ne ką vyresni už šiandieninius jaunuosius šaulius.

Atlikus kilnų darbą atėjo metas pasistiprinti ir aptarti grįžimo namo kelią. O grįžome ne tiesiausiu keliu: pasukome nuo Kantenių, esančių šalia Balėnų miško, link Mitkaičių. Diena ėjo vakarop, namai artėjo, jėgos pradėjo sekti, tačiau puiki nuotaika bei mintis, kad padarytas geras darbas, džiugino. Pasiekę pradžios tašką – Nevarėnus – 35 kilometrų žygį baigėme.

Julius Tamošauskas

Telšių apskr. Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės
Telšių 5-osios kuopos Nevarėnų jaunųjų
šaulių būrelio vadovas, istorijos mokytojas

Nugalėtojai

Pajūryje praūžė XV jaunųjų šaulių žaidynės

Gegužės 30 d. Klaipėdoje, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų motorizuotajame pėstininkų batalione, prasidėjo XV jaunųjų šaulių žaidynės. Tai tradicinis jaunųjų šaulių renginys, kuriame susirenka sportiškai nusiteikęs jaunimas, pasirengęs ne tik kariškiems iššūkiams, bet ir tiesiog sportiškam pabuvimui.

Mūsų daug ir mes – jėga!

Šiemet žaidynėse dalyvavo net 200 jaunųjų šaulių iš visų Lietuvos šaulių sąjungos rinktinių ir 11 svečių iš giminiškos organizacijos *Kaitseliit* (Estija). Didelių pasikeitimų žaidynių rungtyse nebuvo: vyko šaudymo varžybos pneumatiniiais šautuvais, šauliškos estafetės, karinio orientavimosi rungtis, vasaros biatlonas, kliūčių ruožas. Itin didelio pasisekimo sulaukė būrių rikiuotės konkursas.

Kaip sakė LŠS vado pavaduotojas-jaunųjų šaulių vadas Vytautas Žymančius, šiemet buvo nuspręsta pagrindinį būrių rikiuotės prizą – taurę – padaryti pereinamuoju prizu. „Manome, kad Dragūnų bataliono įsteigtas prizas vers jaunuosius šaulius dar labiau pasitempti įsisavinant rikiuotės pratimus. Esu tikras, kad šiais metais pelnytai nugalėjo Vilniaus apskrities Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės jaunieji šauliai“, – sakė V. Žymančius. Antrieji buvo tauragiškiai, o trečiąją vietą būrių rikiuotės konkurse iškovojo jaunieji šauliai iš Alytaus.

Nemenka įtampa tvyrojo ir skaičiuojant taškus bendroje įskaitoje. Geriausiai šiose žaidynėse pasirodė Panevėžio apskrities šaulių 5-osios rinktinės jaunimas – panevėžiečiai surinko 73 taškus ir 11 taškų aplenkė antrojoje vietoje likusius tauragiškius. Tretieji – Vilniaus apskrities Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės jaunieji šauliai. Beje, vilniškius galima pavadinti ir itin taikliai mažo kalibro šautuvu šaudžiusia rinktine: jaunasis šaulys Paulius Leparskis apdovanotas Lietuvos kariuomenės

Pasiruošimas eitynėms

vado gen. ltn. Arvydo Pociaus įsteigta taure „Geriausiam šauliui“.

V. Žymančius pasidžiaugė, kad šiemet visos rinktinės itin gerai pasirengė atskirų rungčių organizavimui: „Gerų žodžių nusipelno Kauno apskrities Vytauto Didžiojo šaulių 2-oji rinktinė, kuri anais metais organizacinius klausimus sprendė „šiai sau“, o šiemet kliūčių ruožo rungtis vyko be trukdžių. Vilniškiai taip pat puikiai pravedė šaudymo varžybas Palangoje vykusiame festivalyje „Sportas visiems“, kuriame dalyvavo 234 šauliai bei jaunieji šauliai. Pagyrų nusipelno visos rinktinės...“ – sakė V. Žymančius. Jo teigimu, pagerėjo ir bendra žaidynių atmosfera. Pavyzdžiui, buvo nuspręsta, kad šaudykla veiks nuolat ir atlikę kitas rungtis šauliai galės be trukdžių susikonsultuoti ir dalyvauti bene „šaulišiausioje“ rungtyje – šaudyme. Taip buvo išvengta trukdžių ir nereikalingo streso.

Pasak pašnekovo, šių metų jaunųjų šaulių žaidynės parodė, kad einama teisingu keliu. „Siekdami šauliškumo akcentavimo estafetės rungtį kiek pakoregavome: atsirado „šauliška estafetė“, kurią įveikti reikia daugiau komandinio darbo. Juk tikras šaulys pirmiausia pasitiki savo draugais ir kliūtis įveikia bendromis jėgomis“, – sakė V. Žymančius. Jo teigimu, dabar visų laukia dar vienas išbandymas – tarptautinės pratybos „Žalgiris – 2013“, kuriose žadėjo dalyvauti ir Latvijos atstovai.

Valdas Kilpys

Šioje rungtyje svarbus kiekvieno įnašas

Be krepšinio – nė iš vietos...

Kai gali pasitikėti draugu – pergalė garantuota

JAV kadetai susitiko su Ariogalos jaunaisiais šauliais

Kuopos archyvo nuotr.

Ariogalos gimnazija šiais metais pradėjo bendradarbiauti su Jungtinių Amerikos Valstijų ambasada Lietuvoje. Mokytojai A. Bautronis ir R. Stoškienė parengė ir pateikė projektą JAV, kurį įgyvendinus būtų sutvarkyta Ariogalos gimnazijos iniciatyva atstatyto bunkerio edukacinė aplinka ir teritorija. Šiuo metu laukiame atsakymo apie projekto finansavimą.

Ariogalos gimnazijos ryšiai su amerikiečiais nesibaigė vien tik projekto pateikimu ir laukimu. Gegužę Ariogalos gimnaziją aplankė JAV kadetai (JAV karo mokyklos studentai), kurie šiuo metu stažuojasi Lietuvoje. Tad galėjome parodyti mūsų apylinkes, surengti susitikimą su mokiniais bei dalyvauti šaudymo ir estafetės rungtyse.

Kadetais organizavome ekskursiją į atkurtą Daugėliškių miško bunkerį. Svečiai itin domėjosi mūsų partizaniniu karu ir lietuvių didvyriškumu. Vyrus domino viskas, kas

siejosi su partizaniniu karu. Jie prisipažino, kad iki šiol apie tokio pobūdžio kovas Lietuvoje nieko nebuvo girdėję. Todėl nenuostabu, kad kilo tiek daug klausimų ir pasvarstymų šia tema. Kadetus ne mažiau domino ir Ariogalos miestelio bei Lietuvos kaip valstybės susiformavimo istorija, todėl istorinė valandėlė gerokai prasiplėtė ir užtruko ilgiau nei planuota.

Po edukacinės valandėlės svečiai susitiko su Ariogalos gimnazijos jaunaisiais šauliais bei kitais gimnazistais, bendravo ir dalijosi patirtimi.

Gimnazijos stadione organizavome JAV kadetų ir Ariogalos gimnazijos mokinių šaudymo varžybas. Galime prisipažinti, kad abiem grupėm sekėsi gerai. Džiaugiamės, kai šaudymo metu JAV kadetus lydintis seržantas pasiūlė susirungti ir sporto estafetėje, kurią sudarė bėgimas, sukimasis ratu ir šaudymas. Aišku, rungtis nebuvo lengva, nes apsisukus aplink savo ašį nėra taip paprasta pataikyti į taikinį. Tačiau estafetės pabaigoje sutarėme, kad abiejų pusių komandos puikios, ir baigėme lygiosiomis. Svečiai įvardijo „fifty – fifty“. Kadangi svečiai panorė išbandyti jėgas lenktyniaudami, surengėme ir bėgimo estafetę, kurioje Ariogalos gimnazijos komanda kartu su jaunaisiais šauliais, kad ir nedideliu skirtumu, bet aplenkė JAV kadetus.

Pasistiprinę ir pagyrę lietuvišką maistą svečiai atsiveikino. Pasidalijome labai gerais susitikimo išpuodžiais ir išsiskyrėme su viltimi darsitikt, nors amerikiečių mokymų programa ir kiti reikalavimai greičiausiai nesuteiks tokios galimybės. Žinome, kad JAV kadetai visą kelią – iki Klaipėdos ir dar toliau – dalijosi savo išpuodžiais.

Andrius Bautronis

Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės Ariogalos šaulių 13-osios kuopos vadas

Konkursas

Lietuvos vaikų ir jaunimo centras kartu su VšĮ Valstybės institucijų kalbų centru rugsėjo 26 d., minėdami 2001 m. Europos Komisijos paskelbtą Europos kalbų dieną, kviečia bendrojo lavinimo mokyklų ir papildomojo ugdymo įstaigų vaikus ir jaunuolius dalyvauti piešinių konkurse. Piešiniai turi atspindėti, kaip vaikai ar jaunuoliai suvokia, vertina Europos kalbų ir kultūrų įvairovę.

Konkurso rezultatai bus paskelbti 2013 m. rugsėjo 20 d. Žiuri išrinkti geriausių darbų autoriai bus apdovanoti LR Seimo Pirmininko pasirašytais diplomais. 50 geriausių darbų bus eksponuojami LR Seimo Europos informacijos biu-

re. Geriausi kiekvienos amžiaus grupės darbai, užėmę 1-ąją, 2-ąją ir 3-ąją vietas kiekvienoje amžiaus grupėje, bus apdovanoti konkurso organizatorių ir rėmėjų įsteigtais prizais.

Piešinius siųsti arba pristatyti prašome iki rugsėjo 9 d. adresu: Piešinių konkursas, skirtas Europos kalbų dienai paminėti, Lietuvos vaikų ir jaunimo centras, Konstitucijos pr. 25, LT-08105 Vilnius.

Daugiau informacijos: Jolanta Markevičienė, Lietuvos vaikų ir jaunimo centras, tel. (8 5) 272 5319, (8 687) 69703, faksas (8 5) 272 5651, el. paštas jolanta@lvjc.lt, interneto svetainė www.lvjc.lt

Paminėjome Gedulo ir vilties dieną – 72-ąsias tremties metines

Viduklės šv. kryžiaus bažnyčioje monsinjoras Alfonsas Svarinskas koncelebravo šv. Mišias už žuvusius tremtinius, politinius kalinius, laisvės gynėjus, o prie Viduklės geležinkelio stoties pašventino koplytstulpį „Tremčių į Sibirą kančioms atminti 1940–1952 m.“ Renginio dalyviai, tarp kurių buvome ir mes, Raseinių 7-osios kuopos šauliai, koplytstulpį apjuosėme ažuolo vainiku, padėjome gėlių, uždegėme žvakutes. Raseinių kultūros centro folklorinis ansamblis „Degulė“ sugiedojo Lietuvos Respublikos himną, skambėjo tremtinių dainos.

Vėliau renginys tęsėsi šalia geležinkelio, prie senojo Žemaičių plento, Mažosios Viduklės bendruomenės kiemelyje. Čia buvo pašventintas rūpintojėlis, primenantis to meto kančias. Raseinių kultūros centro tautinių šokių kolektyvas „Raskila“ šoko tautinius šokius, folklorinis ansamblis „Degulė“ dainavo patriotines dainas, visus linkmino Nemakščių kultūros namų vyrų ansamblis. Svečius vaišino Mažosios Viduklės bendruomenė.

Jonas Babonas

Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės Raseinių šaulių 7-osios kuopos vadas

Prie koplytstulpio suplazdėjo žvakių liepsna

Vilkaviškio rajono Pilviškių miestelio bendruomenė, Pilviškių šaulių 4-oji kuopa, „Santakos“ gimnazijos mokiniai ir mokytojai, miestelio gyventojai birželio 14-ąją paminėjo Gedulo ir vilties dieną. Šios dienos minėjimą pilviškėčiai pradėjo šv. Mišiomis. Šv. Trejybės bažnyčioje kunigas Algirdas Žukauskas aukojo šv. Mišias už mirusius ir gyvus tremtinius bei viltį gyventi laisvoje, saugioje ir darnioje Tėvynėje.

Po šv. Mišių Šv. Trejybės bažnyčioje dalyviai ir mes, Pilviškių šaulių 4-osios kuopos šauliai, rinkomės prie Pilviškių geležinkelio stoties, iš kurios tais žiauriaus tremties laikais traukiniais vežė į kančias, nežinia, mirtį taikius, darbščius žmones iš Vilkaviškio, Šakių ir Marijampolės rajonų, aplinkinių kaimų ir miestelių, sugrūstus į gyvulinius vagonus nežmoniškoms sąlygomis. Tuos įvykius primins paminklinis akmuo tremtiniams, prie kurio padėjome gėlių, uždegėme žvakes. Tremtinių dainas dainavo Pilviškių šaulių 4-osios kuopos choras „Jo-

Tuos įvykius primins paminklinis akmuo tremtiniams

Kuopų archyvų nuotraukos

varas“, vadovaujamas šaulės Nemyros Gardauskienės. Pilviškių „Santakos“ gimnazijos mokiniai atliko nedidelį literatūrinį montažą... Ilgamečiai šauliai Janina Vilčinskienė bei Gardauskas skaitė savo eiles apie tremtinių išgyvenimus, šaulė Janina Kinkienė papasakojo prisiminimus, kaip iš pamokos tuometinėje Pilviškių vidurinėje mokykloje „pikti dėdės su atstatytais automatais“ išvedė jų mylimą mokytoją Juciūtę. Po pamokos vaikai sužinojo, kad iš mokyklos buvo išvesti dar keli mokytojai. Jų daugiau niekas nematė. Daugelį mokinių slėgė sunkus klausimas, ar ras namo parėję savo tėvelius.

Pilviškių seniūnijos seniūnas savo kalboje išreiškė viltį, kad puikus mūsų jaunimas, mokiniai, jaunieji šauliai, gyvai susipažįstantys su Tėvynės istorija, užaugę savo žiniomis, doru gyvenimu ir sąžiningu darbu sugebės kurti gražią, ramią ir saugią Tėvynės ateitį.

Agota Garkauskaitė
Pilviškių „Santakos“ gimnazijos
2-osios klasės mokinė, jaunoji šaulė

V. Kilpio nuotr.

Atmintis, kuri niekad os neišsitrins

Tik skaičiai

1941 m. birželio 14–18 d. iš Lietuvos, savųjų namų, ištremta ir į lagerius išvežta 18 tūkst. 228 žmonės.

1945–1947 m. – 10 tūkst. 423 žmonės;

1948 -ųjų gegužę – 42 tūkst. 384 žmonės;

1949 m. kovą – 34 tūkst. 403 žmonės;

1950–1953 m. – 25 tūkst. 522 žmonės;

1941–1953 m. suimta ir Lietuvoje bei SSSR lageriuose kalinti 135 tūkst. 522 žmonės. 32 tūkstančiai „nusikaltėlių“ ar „baisiai nusikaltusių“ vaikų taip pat patyrė lagerių gyventojų dalią. Apie 33,5 proc. ištremtųjų grįžo į Lietuvą, apie 26,5 proc. žuvo tremties ir kalnimo vietose, nepakėlę šalčio, bado ir patyčių. Beveik 40 proc. tremtinių likimas yra nežinomas. Tikslus ištremtųjų ir žuvusiųjų pakeliui į tremtį skaičius tiksliai nenustatytas iki šiol. Sovietinės okupacijos metais Lietuva neteko apie 800 tūkst. savo gyventojų. Apie 300 tūkst. žmonių išgyveno (arba ne) komunistinio režimo baisumus – kalėjimus, lagerius, tremtį Sibire ir Tolimojoje Šiaurėje. Bėgdami nuo komunistų teroro iš Lietuvos pasitraukė daugiau kaip 440 tūkst. šalies gyventojų. Tokie Genocido ir rezistencijos tyrimo centro duomenys. Taip pat teigiama, kad sovietinio genocido ir teroro aukomis 1940–1958 metais tapo kas trečias Lietuvos gyventojas.

Jeigu į šią informaciją žvelgiame ne vien tik kaip į nuogus skaičius – statistinius rodiklius, nuščiūvame, nes užkanda žadą: juk viskas pernelyg gyva ir nepaliauja skaudėti...

Panevėžio apskrities 5-osios šaulių rinktinės vadas ats.

plk. Vladas Petkevičius – tremties, Sibiro, vaikas. Apie tai atsitiktinai sužinojau prieš keletą metų, tačiau prakalbinti santūriai į pasaulį žvelgiantį bei reaguojantį žmogų pavyko neiškart.

Ne apie skaudulius ar nuoskaudas – tik vaikystės prisiminimai

Tai kelis kartus pabrėžė ir akcentavo mintimis į praeitį grįžęs atsargos pulkininkas Vladas Petkevičius: „Tėvas buvo ištremtas už tai, kad būdamas šešiolikos–septyniolikos Panevėžyje subūrė dešimties žmonių kuopelę „Raudonoji kaukolė“, kuri, apylinkėse prasidėjus trėmimams, kelis kartus sunaikino tremiamųjų sąrašus – įmetė į patalpą, kur buvo saugomi dokumentai apie „nusikaltėlius“, Molotovo kokteilį. Neilgai trukus, po metų, visa grupė buvo suimta. Kaip paaiškėjo 1991-aisiais, tėvą bei visą grupę išdavė geriausias jo draugas... Žinant metodus, kuriais naudotasi išgaunant parodymus, ko gero, negali žmogaus pasmerkti, niekas nežinome, kaip atlaikytume, kai reikia pasirinkti: arba tave, arba... Tačiau tėvas, sužinojęs šį faktą, gal pusmetį vaikščiojo išbalęs, sukrėstas.

Nuteistas dvidešimt penkeriems metams, sulaukęs aštuoniolikos iš saugumo rūsijų tėvas buvo išsiųstas į Intos lagerį, sesuo su motina – į Buriat-Mongoliją. Intoje gimiau ir aš.

Ankstyviausias mano prisiminimas, kai buvau gal koikių penkerių, su mama einame į susitikimą su tėvu. Tai įvykdavo kartą per mėnesį, kai tėvas, devyniolika metų atidurbęs kasyklose, buvo paleistas. Ne į laisvę: kiekvie-

ną rytą ir vakarą privalėjo atsižymėti, kad yra vis dar čia, ne ten, kur traukia širdis. Beje, iš lagerio tėvas bandė pabėgti tris kartus, ketvirtojo atsisakė, nes suprato, kad Sibiro pelkėmis netoli gali nukeliauti: po 4 ar 5 valandų grąžindavo atgal“ – kelių dešimtmečių įvykius prisimena V. Petkevičius.

„Gal kas ir nesupras, bet man, vaikui, atrodė, kad gyvenau labai gerai“ – paprastai prisipažįsta Panevėžio apskrities šaulių vadas ir priduria: taip ir gyvenau, nes tėvai labai stengėsi, kad mes su broliu taip jaustumėmės,“ – nusišypsavo V. Petkevičius ir po pauzės priduria: „Jei prabilčiau apie tremties prisiminimus, ko gero, daugelis į Sibirą ištremtųjų bei ne vienerius metus ten gyvenusiųjų šiandien manęs nesuprastų, nes aš nebijau prisipažinti, kad man Šiaurėje visai patiko. Kita vertus, tai yra suprantama, nes ten prabėgo mano vaikystė. O ji kupina savų džiaugsmų: vos 45 laipsniai šalčio ir pirmokai jau gali neiti į mokyklą (buvo keista, kai Lietuvoje ši riba tik minus 20 laipsnių). Atsimenu, kaip anuomet tėvai didžiausių švenčių proga, gal per Naujuosius, stengdavosi mus su broliu pradžiuginti. O tai padaryti, žvelgiant šiandieninėmis akimis, buvo labai paprasta: prikurdavo cukraus gabalų, suvyniodavo juos į blizgančius popierėlius ir pateikdavo mums kaip karamelę, kurią nupirko atstovėję didžiausią eilę. Ir mes, žinoma, buvome laimingi gavę toki „delikatesą“: jis atrodė skaniausias saldėsis pasauly.

Žinoma, ne visi vaikystės prisiminimai tokie šviesūs. Kartą ėjau motinos pasiūstas pasiimti iš Lietuvos atsiųs-

Pagarbą šaulio vardui V. Petkevičius „paveldėjo“ iš tėvo Autorės nuotr.

to siuntinio: karininkai ar kareiviai, neatsimenu, kas kabinete buvo, sėdi kojas užsikėlę ant stalo, ant jo naminės butelis, dvi stiklinės, atkastas agurkas. Sužinoję, kad atėjau siuntinio, jį patikrinę kariškiai apsidžiaugė: „Lašiniai! Mums labai tinka,“ – o į mano prieštaravimą, kad tai ne jiems, o mano tėvui atsiūsta, atsakė kumščiu akin. Taigi namo grįžau tuščiomis rankomis ir kruvinu veidu.

Dar vienas iš vaikystės įstrigęs Sibiro prisiminimas kelia šiuurpulį iki šiandien: gyvenau visai netoli kryžių, pastatytų mirusiems tremtiniais, kalnelio. Ant daugelio kryžių buvo lietuviškos pavardės. Žiemą kaip žiemą, bet vasarą iš šių kapinaičių „išlįsdavo“ žmonių kaukolės, kaulai, mat amžinojo išalo žemėje tegalėjai vos penkiasdešimties centimetrų gylio duobę išrausti. Kartą kažkas šią vietą padegė. Reginys, patikėkite, buvo ne koks, ypač kai atvyko ugniagesiai gesinti. Nuo jų spyrių žmonių kaukolės skraidė kaip futbolo kamuoliai, nuo spyrius palydinčių žodžių kaito ausys. Dar vienas nemalonumas tremtyje – blakės, kurių įkandimus teko patirti. Iki šiandien esu joms alergiškas.

Nepaisant to, man gyvenimas Sibire visai neatrodė nei baisus, nei sunkus. Galbūt tikrai Lietuvoje kai kuriems sunkiau buvo, kaip kad teko išgirsti: juk mums netrūko nei uogų, nei grybų. Ir dabar atsimenu, kaip skanu per pusę perpjautas batonas, užteptas mėlynėmis. Kadangi paleistas iš lagerio tėvas dirbo šachtininku, mus su broliu net prie Juodosios jūros nuveždavo. Netgi ilgesį kartais jaučiu toms vietovėms, kuriose vaikystėje vaikščiojau... Brolis taip pat, nors jis vyresnis buvo, daugiau suprato, daugiau atsimena... Beje, o aš savo tėvų vestuves atsimenu, tautiniais drabužiais apsivilkusią mamą. Netgi kaip saldinių prašiau ir gavau.

Sudėtingiau buvo po 19 metų tremties 1967-aisiais tėvams grįžus į Lietuvą. Naujoji tėvynė svetingai nepasitiko: gyventi didžiuosiuose miestuose buvo uždrausta, tėvas pusmečiui vėl sugrąžintas į šiaurės tolius, konteineris, su tolybėse užgyventais daiktai, sulauktytas. Tad keturiolikmečiui, pirmąkart išvydusiam tėvo gimtinę, pamokas teko ruošti tiesiog ant grindų. Bet visa tai neseniai šešiasdešimtmetį paminėjęs kariškis prisimena nerodydamas neigiamų emocijų, o konstatuoja kaip buvusį faktą.

„Tėvą reabilitavo 1991 metais, bet visus dokumentus tvarkiau aš, nes tėvas niekur nenorėjo važiuoti: „Man to nereikia“, – pareiškė. Net didesnės pensijos atsisakė, nes „valstybė dar silpna“. Jam, beje, buvo suteiktas kario savanorio statusas, nes buvo nuteistas už terorizmą. Kiekvieno valstybinio renginio ar šventės metu iki senatvės jis ėjo kolonos pirmoje gretoje nešdamas vėliavą, o motina tarsi ginklanėšys visad buvo šalia... Nors jo nuostatos buvo aiškios, niekada nedeklaravo savo pozicijos, nenaudojo žodžio Tėvynė ar kitų garsių frazių, kurios skambėjo visur, reikia nereikia, tik džiaugėsi nepriklausomybe, atgauta laisve. Kai tapau Lietuvos kariuomenės kapitonu, jis manimi didžiavosi, toks mano pasirinkimas buvo tarsi jam suteikta garbė... Jei dabar sužinotų, kad esu šaulių rinktinės vadas, dar labiau džiaugtųsi, nes jam šauliai visados atrodė aukščiau stovį nei kariai, nes anuomet, tarpukariu, šauliai buvo Lietuvos elitas.

Apie lagerį visą tiesą sužinojau tik tėvui mirus. Tik tada abu su motina peržiūrėjome kraštotyros muziejaus filmuotą 2,5 valandų vaizdo medžiagą, kur tėvas pasakojo apie save bei savo „nusikaltimą“, patyrimus. Iki tol nepratarė nė žodžio nei man, nei broliui, teigdamas bijąs, kad tai nepasikartotų. Nors jau gyvenome laisvoje šalyje. Vadinasi, gyvenimo patirtis, kurią teko išgyventi nuo septyniolikos, padarė galias, gal net neužgyjančias rieves...

Todėl nelyginu tėvo tremties ir mano gyvenimo tremtyje, globojant tėvui ir motinai: buvau lepinamas, turėjau, kaip man atrodė, viską, tad birželio 14-oji mane sujaudina labiausiai tada, kai pamatau žilagalvių ašaras ir jaudulį. Jiems ši diena gerokai skaudesnė nei man. Juk reikėjo kovoti ne tik dėl savo išlikimo, bet ir šeimos gyvybių. Galbūt todėl kalbėdamas su vyresniais tremtiniais sunkiai surandu sąlyčio taškų, nes man tasai periodas nedvelkia baisybe ir bejėgiškumu kaip jiems. Tačiau nepaisant to, mane giliai įskaudino tėvo kaimynų žodžiai, kurie atvirai, netgi su didele priekaišto doze pareiškė, kad ir jie lygiai taip pat čia, gimtinėje, kentėjo kaip mano tėvas tremtyje. Tokio nesupratimo ir neteisingumo negaliu atleisti... Ar galima lyginti gyvenimą tėvynėje, nesvarbu, kad ir esant apribojimui laikyti tik vieną karvę, ir kankynę ten, kai žmonės turėjo tik grybų, uogų ir „manų košės“ iš beržo žievės, nekaltant apie kita, kas ne mažiau svarbu nei maistas. Tai nesulyginami dalykai.

Atsimenu, prikabiniau tėvą drauge nuvažiuoti į Ariogalą, kur kasmet vyksta tradiciniai Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydžiai. Antrąkart vos ne prievarta nuvežiau, o daugiau kategoriškai atsisakė vykti. Ne vien dėl to, kad Dubysos slėnyje nesutiko nė vieno bendradalio iš tos pačios tremties vietos, o pakalbėjo bendrom frazėm tik su toje pačioje didžiulėje Intoje kentėjusiais žmonėmis. Jam itin nepriimtini atrodė įvykiai po iškilnių. Mano tėvui, kurio niekad negirdėjau rusiškai nusikeikiant, baisiausiai nebent „rupūže“, visados atrodė, kad buvimas tremtyje nesuteikia teisės elgtis taip, kaip užsimanai, neatsižvelgiant į kitus, iškeliant save virš kitų. Niekados nemačiau jo pasigėrusio. „Lietuviai niekad negirtuokliavo“, – teigė jis.

Beje, kai nuvažiuoju į Grūto parką, esantį netoli Druskininkų, jaučiuosi tarsi vėl būčiau lageryje... Viskas lygiai taip pat. Net muzika tokia pati.

Vietoje pabaigos

Nors šis tekstas atsirado Gedulo ir vilties bei okupacijos ir genocido dienos išvakarėse, jis nėra „proginis“. Žinoti, ką patyrė ir išgyveno mūsų tėvai, seneliai, giminės, bičiuliai, kolegos juoduoju mūsų šalies žmonėms periodu turime visi, nes tai mūsų visų bendra praeitis ir atmintis, kuri išliks amžiams.

Lolita Sipavičienė

Ištrauka iš Seimo nario, šaulio prof. Arimanto Dumčiaus kalbos, pasakytos birželio 14 d. Seime

Tremties broliams ir sesėms kiekvienas susitikimas – šventė

„Birželio 14 d. mūsų šeimą į Kauno geležinkelio stotį palydėjo vietinis komjaunimo aktyvistas ir ginkluotas raudonarmietis. Tėvą, Kauno savivaldybės ugniagesių viršininką (brandmajorą) Stasį Dumčių, šaulių I rinktinės „Pilies“ kuopos vadą, suėmė, atskyrė nuo šeimos. Po trijų savaičių kelionės gyvulinuose vagonuose aš, kūdikėlis, mama ir tetulytė auklė atsidūrėme stepių Altajuje. Kelyje apie šimtas vyresnio amžiaus ir tremtinių kūdikių liko šalia geležinkelio bėgių. Mūsų moterų su vaikais kolonija gyveno stepės žeminėse, šaltyje ir greitai išseko nuo sunkaus darbo tarybiniam ūkyje, bado ir ligų. Aš du kartus buvau išgelbėtas nuo mirties vietinių žmonių gerumo. Kai buvau 5 metų šalia savęs drėgnoje žeminėje radau sustingusią auklę. Po karo, 1947 m., stepių Altajuje iškrito gyvuliai, siautė klaidūs badas, moterų žodžiais, artinosi paskutinioji.

Iš nevilties kelios šeimos pabėgome į Lietuvą. Dalį sugaudė, pasodino į kalėjimą, vaikus nusiuntė į vaikų namus, o mane su mama, likusius lydėjo Aukščiausiojo palaima. Motina slapstėsi Kaune žymaus chirurgo Vlodo Kuz-

mos ir pažįstamų šeimose. Kompozitoriaus Zigmo Aleksandravičiaus pagalba motina įsigijo pasą kita pavarde, legalizavosi, o aš, paauglys, klaidžiojau per gimines Aukštaitijoje. Vyko partizaninis karas, mačiau išniekintus partizanų kūnus Viešintų, Šimonių, Kupiškio, Pandėlio aikštėse, vežamų į Sibirą žmonių gurguoles. Mačiau susišaudymus, sprogdinimus, žudynes. 1949 m. kovo 25 d. naktį, kai glaudžiausi pas tetą Gervienę Rokiškio r., Vilkoliuose, atvyko sribai ir šeimą su trimis vaikais išvežė į Buriat-Mongoliją už ryšius su partizanais. Aš iššokau per trobos užpakalinį langą ir pabėgau į kaimą, taip išlikau dar kartą. Tuomet ištrėmė motinos artimuosius Aukštaitijoje, tėvo – Suvalkijoje, sunaikino mūsų senelio knygnešio Sūduvos švietėjo Petro Dumčiaus sodybą, mūsų tėviškę Šakių rajone. Konclageryje ir tremtyje žuvo mūsų keturi: tai tėvas, Sibire mirė senelis, 2 metų pusbrolis Petriukas, auklė Marytė. Šiaurės Rytų Lietuvoje žuvo motinos pusbroliai partizanai, o vienam pusbroliui kunigui teko patirti Magadano konclagerių siaubą.“

Gyvenau ne vien tik sau...

Prieš kelerius metus, kai klausinėjome žurnalo „Trimitas“ skaitytojų, ko jie žurnale pasigenda, ne vienas, daugiausia jaunuoliai, išsakė norą skaityti prisiminimus žmonių, kurie ne vien tik tykiai, ramiai gyveno „geriausioje pasaulio šalyje“, bet stebėjo, analizavo, matė, veikė pagal įsitikinimus bei paliko indėlį savo Tėvynės istorijoje. Indėlį, kuris yra vertingas ir šiandien. Tokiais savo organizacijos žmonėmis didžiuojamės. Džiaugiamės, kad tokių žmonių turime. Tik gaila, kad daugelis yra pernelyg kuklūs, jog nepaprašyti prabilų apie save. Todėl prašome Jūsų – prisiminkite ir dalykitės savo gyvenimo istorijomis. O šįkart spausdiname Kauno apskrities Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulio **Antano Maslausko prisiminimus.**

„Mylėk, lietuvi, tą brangią žemę, kame nuo amžių tėvai gyveno“ (J. Mačiulis–Maironis)

Kiekvienam žmogui Dievas davė gyvybę ir parūpino gyvenimui vietą – gimtinę. Todėl kiekvienas esame įpareigotas ja rūpintis, stiprinti ir fiziškai, ir dvasiškai, puošti kilniais darbais, gražiu pavyzdžiu, o vyresnieji – savo gyvenimo prisiminimais, gyvenimo analize, išvadomis bei pamąstymais, kaip pataisyti savosios praeities paklydimus. Juk nei vienas nesame angelas. Manau, ne vienas iš mūsų gali patvirtinti tai, kad tikrai klysta tie, kurie sako, kad Lietuvoje nieko išpūdingo nėra, kad mūsų miestas bei jo apylinkės savo paveldu bei dvasiniais turtais nekelia išpūdžio, ypač jaunajai kartai, kuri, matydama tik ne geriausius pavyzdžius, patraukia svetur laimės ieškoti. Negi mes, senjorai, su tuo skėščiodami rankomis galime susitaikyti? Negi gyvenimas taip privargino, kad į viską žvelgdamas tik galvą linguosiu? Pagalvokime, kiek per savo trumpą gyvenimą, palyginti su tėvynės gyvavimu, turėjome rūpesčių, džiugių laikotarpių? Nors buvo sunku, bet sąžinė rami – tinkamai pasielgiau gimtinės labui. O galbūt galėjau dar geriau? Žinau, kad draugai reikalingi, jog išklaustyti, palaikyti, kartu ištartų maldos žodžius, tiesiog pabūtų kartu, kai prispaudžia apleistumo jausmas... Esame individualūs savo mąstymu, požiūriu, polinkiais. Ir nereikia piktintis, kai kito neveikia tavo atsakymų vaistai, kad netyčia nebūtum sugėdintas kaip tie Jobo draugai. Ką patartume vienam, gali netikti kitam. Todėl čia skelbiamas gyvenimo nuotrupas

reikėtų priimti, kaip atskiro individo veiklos atspindžius, ir jeigu tai taps akstinu šiek tiek pakoreguoti savo ateities darbus, manau, ši rubrika pasieks tikslą.

Ką geriausiai prisimenu atsigręžęs atgal? Labai daug. Gimiau daugiavaikėje religingoje šeimoje. Mama jokių priedų kaip daugiavaikė negavo, nes aš gimiau vokiečių laikais. O tai reiškė, kad mūsų šeima nebuvo tarybinė. Gyvenau laikotarpiu, kuris buvo gana sudėtingas... Gimiau dešimtas šeimoje, tad galima įsivaizduoti, ypač pokario metu, išgyvenimo galimybes. Vaikams maisto kortelių niekas nedavė. Iš tėvų gautų kortelių duonai, miltams ir kt. badmečiu išgyventi nebuvo lengva, teko visiems uždarbauti: pjauti dvirankiu pjūklą malkas, jas skaldyti, krauti į rietuves, o uždarbis buvo labai menkas. Šioki tąkį priedą gavau ir aš. Prisimenu kelis karo epizodus, nes tuo metu pakliuvome į fronto sūkurį. Iš rampose esančių sudaužytų tankų transformatorių vamzdelių imdavau alyvą, kuri tiko žirniniam blynams kepti. Eidamas su mama gatve užuodžiau blynų su avietėmis kvapą. Giliai įkvėpus, išsprūdo: „O, kaip skaniai kvepia.“ Pamatęs motinos ašaras, nutilau. Nuo to laiko tai prisiminęs niekam nereikšdavau savo nuomonės. Tėvai išauklėjo taip, kad turėdamas nors ir mažą saldainį privalėjau pasidalyti jį su visais esančiais ar tuo metu nesančiais šeimos nariais. Atmintyje taip pat užsifiksavo momentas, kai tarybiniai kareiviai Vilniaus universiteto kieme (tėvas buvo išvažiavęs laikinai į Vilnių ir dirbo Vilniaus universitete) degino laužą labai

gražias knygas, kurių man buvo labai gaila.

Beje, mokytis pradėjau būdamas ketverių, o penktoje klasėje pradėjau dirbti laborantu tuometinėje tarybinių karininkų mokykloje, nes tais laikais tarybiniai karininkai, net aukštas karinius laipsnius turintieji, buvo mažaraščiai. Mokytojai, matydami mano sugebėjimus ir susidomėjimą fizika bei chemija, pasiūlė pabandyti praveisti jiems fizikos ir chemijos laboratorinius darbus. Nors ir jaunas, bet tarp daug vyresnių turėjau autoritetą – vyrams buvo įdomūs mano dėstomi dalykai. Visą pasakojau savais žodžiais, paprastai, nes kitaip nemokėjau, o jie vis prašydavo, kad ateičiau aš, kadangi nors ir nelabai mokėjau rusų kalbą, bet kariškiai geriau suprasdavo mane nei vyresnių „profų“ dėstomus dalykus. Būdamas 14 metų pradėjau dirbti oficialiai – taip įrašyta mano darbo knygelėje.

Darbas su karininkais, kaip vėliau sužinojau, padėjo išvengti ir amžinų atostogų plačiojoje tėvynėje masinio trėmimo laikotarpiu. Šį laikotarpį kaip siaubingiausią teko asmeniškai išgyventi. Dabar galvoju, kad būtų buvę lengviau, susitaikius su likimu, išverti išvežimus negu pastoviai laukti, gal šianakt veš, o ryte atsikėlus padėkoti Dievui už tai, kad dar esame tėvynėje, o kaip bus rytoj – vėl nežinia.

Mokantis vidurinėje mokykloje teko labai aštriai pabendrauti su mokyklos direktoriumi. Gyvenome toje pačioje mokykloje, todėl reikėjo dirbti kūriko, valytojo, staliaus, elektriko, sargo darbus. Atlyginimas – vienas etatas, t. y. 300 rublių arba 30 červonsų. Jeigu kur nors nespėdavome – gaudavome perspėjimą, kad už tai išmes iš gyvenamųjų patalpų. O kur dėtis su tokia šeima? Neapsikentęs su patyčiomis ir niekam nieko nesaikęs nusiūčiau klausimą: „Ar dirbant vienu ir tuo pačiu etatu be poilsio dienų privalu dirbti visus minėtus darbus“, tuometiniam „Tiesos“ redakcijos skyreliui „Juridinė konsultacija“. Vietoj atsakymo atvyko baisiausia tuo metu revizija KRU (rus. *kontrolno revizionoe upravlenie*), kuri nustatė, kad mes dirbome šešiais etatais, o atlyginimus gaudavo direktoriaus tarnaitė, kiti darbuotojai. Dėl to mokyklos direktoriui grėsė ilgi metai – kaip tada įprasta 25 metai baismės, jeigu tėvas neatleis. Žinoma, tėvas atleido, o man už tai kliuvo. Mokykloje buvo suorganizuotas pedagogų tarybos neeilinis posėdis mane perauklėti, bet įvyko atvirkščiai, – pedagogai, išgirdę iš manęs tiesą, nustebė, kaip aš, būdamas iki tol tylenis, išdrįsau prieštauti direktoriui, t. y. pavadinau jį tarybiniu išnaudotoju, ir pastarojo elgesį pasmerkė. Man slapčiomis patarė pereiti į kitą mokyklą, nes direktorius niekada neatleis taip pasielgusiam mokiniui, nors pačiam prasikaltėliui nusižengimas buvo atleistas.

Perėjau į darbo jaunimo vakarinę vidurinę mokyklą, kurią baigiau tik su trim ketvertais (tada naudota penkiabalė vertinimo sistema – red. past.). Tuo metu savo iniciatyva dauginau nuotraukas ir platinau nelegalią spaudą: Šapokos istoriją, Lietuvos katalikų bažnyčios kroniką. Žinoma, mokyklos valdžia nežinojo, kad su broliu po pamokų išsiropdavome į rūšį, kur buvo sumestos suplėšytos indeksuotos prieškarinio knygos. Turėjome daug darbo jas sukomplek-

tuoti ir, slapčia išnešus, išplatinti. Ir dabar dar aptinku pas tuo metu nepažįstamus žmones knygas su mūsų mokyklos antspaudais. Ir tik dabar galiu suprasti tuometinę tėvo baimę dėl direktoriaus keršto...

Baigęs vidurinę po poros metų įstojau į Kauno politechnikos institutą, žinoma, užtarus jo vadovams: dekanui Jonui Matulioniui ir rektoriui Kazimierui Baršauskui. Mokydamasis dalyvavau saviveikloje: ansamblyje „Nemunas“, buvau išrinktas pirmuoju kultūros renginių organizatoriumi. Tekdavo susitikti su rektoriumi padedant studentams gauti stipendijas. Paprastai rektorius išklauses mano prašymų sakydavo: „Aš tave pažįstu, ... jeigu prašai to nevertiems, tai tau atsirūgs.“ Žinoma, neatsirūgo. Studijuojant reikėjo pagal tuometinę programą dirbti Kauno radijo gamykloje. Be to, dar privalėjau dalyvauti visuomeninėje veikloje. Pasirinkau visuomeninio autoinspektoriaus darbą, kurį dirbau iki nepriklausomybės atkūrimo. Buvau išrinktas Kauno miesto visuomeninių autoinspektorių štabo viršininku. Visada buvau mažųjų pusėje.

Išėjęs iš „Nemuno“ dalyvavau įkuriant naują chorą, vėliau pasivadinusį „Leliumai“, taip pat įkuriant Kauno autoinspektorių chorą. Patarnavau bažnyčioje: buvau ir katekizmo mokytojas, ir zakristijonas, ir vargonininkas, ir varpininkas. Tik nepriklausomybės laikotarpiu galiu įsivaizduoti, kaip reagavo tikybos priešai, pamatę mane laidotuvių procesijoje einant su vieninteliu Lietuvoje vyrų choru ir giedant psalmes. Šio choro pagrindą sudarė prieškarėje aktyviai veikęs Kauno geležinkelinių šaulių vyrų choras „Perkūnas“.

Iki Nepriklausomybės paskelbimo dirbau Kauno medicinos institute, Kardiologijos institute, „Medtechnikoje“, Troleibusų parke. Dirbdamas su medikais gana dažnai važiuodavau į Maskvą ginti lietuviškos produkcijos nuo kitų respublikų plagiatų. Paruošiau ir apgyniau vienos iš sričių, kur pasaulio istorijoje buvo pateikti tik 4 išradimai, autorines teises. Pagal tuometinius nuostatus teko vertinti artimiausią tos srities prototipą: JAV Majo valstijos klinikų bei SSSR sveikatos apsaugos ministro Petrovskio darbus ir nurodyti savo darbo pranašumus. Maskvos mokslų akademijoje šis darbas įvertintas kaip visiškai nauji. Be to, mano sugebėjimais neabejojo ir pasitikėjo Maskvoje, ypač po žymaus veikėjo gyvybės išgelbėjimo atliekant širdies operaciją. Sakydavo: „jeigu lietuviai imasi kokio nors darbo, tai dirba sąžiningai ir produktyviai, o keli mūsų inžinieriai nesugebėjo susitvarkyti.“

Kaune buvau ultragarsinių galvos smegenų tyrimų pradininkas. Taip pat Lietuvoje pirmieji pradėjome chirurginėmis operacijomis sėkmingai gydyti sergančiuosius epilepsija. Mano funkcija buvo nustatyti epilepsijos židinio dislokaciją. Rezultatai: iš 24 atliktų operacijų 21 buvo sėkminga. Be to, teko nemažai darbų atlikti kuriant, tobulinant ir prižiūrint įvairių medicinos aparatūrą.

Atkūrus nepriklausomybę pradėjau dirbti Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos pastatų apsaugos skyriuje. Buvau atsakingas už specialaus popieriaus gamybos bei spaudos ir jos apsauginių elementų apsaugą, taip pat lietu-

viškų laikinųjų pinigų, vadinamųjų „vagnorkių“, gamybą. Vėliau skyrius perėjo Valstybės saugumo departamento bei Lietuvos finansų ministerijos žinion. Čia dirbau iki išėjimo į pensiją. Kadangi tuomet atlyginimai buvo nedideli, tuo pačiu metu dirbau Danijos ambasados Lietuvoje apsaugoje, taip pat Lietuvos šaulių sąjungoje vado pavaduotoju, atsakingu už kultūrą, ūkį, finansus. Darbo veiklos rezultatai – pirmieji apvalūs antspaudai, šaulio pažymėjimai su dokumentine apsauga ir kt., pradėta buhalterinė apskaita (iki tol finansus rinkdavo be jokios oficialios apskaitos), išleistas žurnalas „Trimitas“ (iki tol – laikraštis), organizuotas pirmasis meno festivalis – šaulių meno darbų paroda, chorų saviveiklos pasirodymo konkursai. Per pučą buvau paliktas Šaulių sąjungos būstinėje kartu su tuometinės milicijos plk. Zvicevičiumi apsaugai. Sausio 13-osios laikotarpiu vežiau aukštųjų mokyklų studentus ginti Parlamento. Čia daviau kario priesaiką. Parlamente įkurtam mediciniam punktui vaistus bei tvarsliaivą vežiau iš Kauno 1-osios tarybinės ligoninės bei Klinikų, kuriose sovietmečiu dirbau.

Tik atkūrus nepriklausomybę ir atgavus Kauno jėzuitų bažnyčią suorganizavau jo Sumos chorą, kuriam vadovavau iki darbo perkėlimo į Vilnių, t. y. dalyvavau įkuriant tris chorus. Iš visuomeninių autoinspektorių perėjau į tik ką atsikūrusią Šaulių sąjungą. Dirbdamas Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos apsaugos skyriuje sulaukiau į Kauno popieriaus fabriką nusikalstamai atvežtą senų knygų siuntą sunaikinti. Tuometinėje spaudoje tai pavadinau senų knygų genocidu, vykdomu Lietuvoje. Tai gali būti atskira tema. Po nemažų pastangų šios 3 tonos knygų buvo padalytos Kauno viešajai bibliotekai, Vilniaus universiteto bibliotekoms. Galbūt keista, bet gyvenime istorija kartojasi: tuoj pat po karo okupuotoje Lietuvoje vyko VU inkunabulų, mokyklos bibliotekos knygų, nepriklausomoje Lietuvoje – senų medicinos knygų sąmoningas naikinimas. Dar dalyvavau VDU įkūrimo grupėje.

Taigi per savo neilgą gyvenimą lyg ir nemažai padirbėta Lietuvos labui. Nemažai sulipdžiau ir prisiminimų. Kas paskatino mane tokiai veiklai? Pirmiausia, tėvų sąžiningo, pasiaukojančio darbo pavyzdys. Tėvas, Smetonos laikų valdininkas, sovietmečiu dirbęs paprastu darbininku, ir mums skiepijo, kad visi darbai yra garbingi, juos reikia atlikti sąžiningai. Taip pat sutiktų gyvenime žmonių patarimai, jų pasisakymai, kad visada reikia stengtis pastebėti kituose gėrį, jį propaguoti, vengti netinkamos įtakos, jeigu negali jos pakeisti savo pavyzdžiu. O visų pirma – tai Aukščiausiojo pagalba arba, kaip kiti vadina, Likimo pirštu. Juk kaip kitaip gali paaiškinti sekundžių ar minučių skirtumą nuo realios galimos mirties ar represijų, nekalbant apie nepelnytą apkalbą ar šmeižtus, kurių buvo ne vienas kartas. Be abejo, nemažai prisidėjo ir sovietmečiu stebėti atvejai (choro vadovas su triukšmu visų choristų akivaizdoje išmeta iš choro žmones, giedančius bažnyčioje). Taip pat neigiami nepriklausomos Lietuvos vadovų bruožai. Tai tikrai nėra atsitiktinumas. Tam aprašyti reikėtų dar ne vieno puslapio.

Kad ir nelengvas buvo mano gyvenimo kelias, bet esu

Vatikane su trispalve

Autoriaus archyvo nuotraukos

patenkintas. Mylėjau savo darbą, nes jaučiau, kad jis yra naudingas visuomenei. O likti savimi – didelė prabanga, kuri brangiai kainuoja. Rašau ne tam, kad pasididžiuočiau savo praeitimi, savimi ar kandidatuočiau tapti išskirtinis, bet tam, kad pateikčiau šiek tiek šviesos jaunajai kartai, kuri nematė ir gal neįsivaizdavo, kaip buvo dirbama okupacijos sąlygomis, nenaudojant blogio įrankių. Ir netikiu, kad šiandien mūsų tauta išsiskiria iš kitų prievarta, muštynėmis, žiaurumais, neteisingumu ar nešvankybėmis, kaip dažnai skelbia žiniasklaida. Ieškome gerų pavyzdžių, kai be blogio jėgos naudojimo ir demonstravimo įmanoma pasiekti neblogų rezultatų. Ir jais sekime. Padėkime savo Tėvynei grįžti prie savo šaknų, lietuviškos doros kultūros ir pamatinių vertybių, stiprybės sėdamiesi iš protėvių.

Pateikiau tik menką dalį savo gyvenimo ir veiklos. Pridėjus rimtesnius ar linksmesnius nutikimus, pavyzdžiui, Vyties ir kryžių nuėmimas mokyklos klasėse 1949-aisiais, susitikimai su žymiais žmonėmis ir kt., susidarytų platesnis reportažas ar brošiūrėlė.

Šaulys Antanas Maslauskas

Šauliai keliavo po istorines lietuvių žemes

Sakoma, kad geriau vieną kartą pamatyti, negu dešimt kartų išgirsti.

O girdėta buvo ne kartą, kad lietuviškasis Lenkijos pakraštys – lietuvių etninės žemės – vilioja dažną keliautoją ne tik nuostabia gamta, bet ir įspūdinga šio krašto istorija. Galima tvirtinti, kad čia gyvenantys lietuviai, išsaugoję savo gražią tarmę, papročius ir tradicijas, nesipuikuodami puoselėja visa tai, ko mes taip dažnai pasigendame Lietuvoje. Tuo įsitikinome gegužės pabaigoje surengtoje kelionėje, kurios maršrutas buvo planuojamas gerokai iš anksto, nes norėjosi, kad viskas vyktų sklandžiai. Kartais ir nedidelė smulkmena gali sugadinti nuotaiką keliautojams.

Taigi smagiai nusiteikę pravažiavome pro Kalvarijos-Budzisko pasienio punktą ir vykome į Šipliškes (Szypliszki), kur prie įvažiavimo į miestelį laukė mūsų kelionės vadovas Eugenijus Petruškevičius. Apie šį charizmatišką lietuvių būtų galima kalbėti ilgai. Stebino jo energija, humoro jausmas, gebėjimas sudominti ir, svarbiausia – atsiminti, ką pamatei ir išgirdai keliaudamas.

Pirmiausia sustojome prie trijų valstybių: Lenkijos, Lietuvos ir Rusijos, sienas žyminčio paminklo. Tai vieta, kurią reikia pamatyti ir būtinai nufotografuoti. Toliau keliavome link buvusios Lenkijos–Vokietijos sienos, o iš ten – į Žitkiemį (Żytkiemy), kuris savo architektūra primena Rytprūsų miestelį. Kelis šimtmečius šiame krašte gyveno lietuviai. Tačiau jų skaičius kasmet mažėjo, nors žmonės niekur neišsikeldavo – faktas tas, kad vis dažniau jie save įvardydavo vokiečiais. Dar 1925 m. Rytų Prūsijoje gyveno apie 18 tūkst. lietuvių. Šio krašto evangelikų

bažnyčiose ilgiausiai skambėjo lietuvių kalba – iki XX a. pradžios. Žitkiemio ir Galdapės evangelikų parapijose, net ir tada, kai lietuviai sudarė vos 6–9 proc. visų parapijiečių, šv. Mišios buvo atnašaujamos ne tik vokiškai, bet ir lietuviškai. Žitkiemio evangelikų bažnyčioje iki 1914 m. buvo aukojamos lietuviškos mišios. Evangelikų bažnyčia, kurios liturgijoje visuomet buvo vartojama vietos kalba, skatino ir stiprino tautinę savimonę.

Palikę Žitkiemį netrukus privažiavome Ramintos girią. Tai pats didžiausias miškų kompleksas Rytprūsioje. Šiuo metu giria priklauso dviem valstybėms: Lenkijai – trečdalis, Rusijos Federacijai (Kaliningrado sričiai) – du trečdaliai. Privažiavę Ramintos upę spėjome nufotografuoti Ramintos upelį ir tą vietą, kur 1947 m. gruodžio 21 d. iš sovietų okupuotos Lietuvos atsisaudydami į Lenkiją prasiveržė Juozas Lukša–Daumantas ir trys kiti partizanai. Važiuodami Statučių (Stancyki) link atkreipėme dėmesį į lietuviškus gyvenviečių pavadinimus: Šiliniai, Skaisgiriai, Gaidžiai ir kt. Taip pat stebino nepaprastai kalvotas, prisėtas piliakalnių ir besidriekiančių slėnių kraštovaizdis. Jutome, kad kylame vis aukšty, tarsi važiuotume Karpatų kalnais. Pasak mūsų kelionės vadovo E. Petruškevičiaus, tai viena gražiausių vietovių Lenkijos teritorijoje. Netrukus išvydome ir garsiuosius arkinis tiltus. Mums pasisekė, nes nelijo, ir galėjome ramiai, neskubėdami žavėtis vokiečių inžinierių suprojektuotais ir talentingų statybininkų 1912–1914 m. bei 1923–1926 m. pastatytais tiltais, per kuriuos buvo nutiestas geležinkelis. Net kvapą gniaužė vaizdas ir iš apačios, ir iš viršaus. Du lygiagrečiai pastatyti 31,5 m aukščio ir 200 m ilgio tiltai su 30 m pločio arkomis – vieni iš aukščiausių Lenkijoje. Tikras stebuklas, kad jie nebuvo susprogdinti karo metais.

Grįžtant tuo pačiu keliu, neprivažiavus Suvalkų, praplūpo lietus, kuris visada yra didžiausias keliautojų nedraugas. Teko ir mums pakoreguoti kelionės maršrutą. Atvykę į Augustavą – seniausią šio regiono miestą (miesto teises jam 1557 m. suteikė Žygimantas Augustas) – nors ir lijo, pasi-vaikščiujome po miesto centrą ir nekantraudami laukėme plaukimo garsiuoju kanalu. Plaukėme laivu „Serwy“, kuriuo

Autorės asmeninio archyvo nuotrauka

Lietuvių kultūros namuose yra kuo stebėtis

1999 m. birželio 9 d. keliavo popiežius Jonas Paulius II. Lai-vo kajutėje įkurtas nedidelis muziejus, skirtas Šv. Tėvo vizitui atminti. Neskubėdami plaukėme Biale, Necko ežerais iki Studenos (Studzieniczna), pakeliui įveikę šliuzą. Šliuzo įrengimai yra mediniai, atidaromi ir uždaromi rankiniu būdu. Nustebę žiūrėjome, kaip vikriai dirba vienas žmogus juos atidarydamas ir uždarydamas. Išlipdami iš laivo gavome po knygelę, kurioje išsamiai aprašoma kelionė.

Studena – tai nedidelis pusiasalis (anksčiau buvusi sala), kurio gražioje koplyčioje Popiežius Jonas Paulius II laikė šv. Mišias savo vizito metu. Ant ežero kranto stovi paminklas Šv. Tėvui, o netoliese – šaltinėlis, kurį čia būdamas pašventino Jonas Paulius II. Kažkokia ypatinga ramuma ir susikaupimas jautėsi aplinkui.

Pasigrožėję gamta keliavome į Seinus. Iš tolo matėsi baroko stiliaus Švenčiausiosios Mergelės Marijos bazilika, pastatyta 1619–1632 m. Nuo pat 1826 m., kai į Seinų dominikonų vienuolyną iš Tikocino buvo perkelta kunigų dvasinė seminarija, joje mokėsi daug lietuvių klierikų. 1829 m. iš 25 čia besimokiusių klierikų 21 buvo lietuvis. Seinų kunigų seminarijoje mokėsi daug lietuvių rašytojų, knygnešių, kunigų, politikų, visuomenininkų: V. Kudirka, V. Mykolaitis-Putinas, M. Sidaravičius, M. Gustaitis, M. Krupavičius ir kt.

Iki pat 1919 m., kuomet lenkai užėmė Seinus ir karinė valdžia areštavo seminarijos dėstytojus bei klierikus ir juos ištremė į Lietuvą, čia klestėjo lietuvių tautinis gyvenimas: buvo platinama lietuviška spauda, seminarijoje slapta dėstoma lietuvių kalba.

Kiekvienas iš mūsų buvome girdėję apie Seinuose gyvenusį ir ten palaidotą vyskupą Antaną Baranauską, kuris 1897 m. iškilmingo išventinimo metu pirmą kartą į tikinčiuosius prabilo lietuviškai. Perskaitėme užrašą (lenkišką) ant lietuvių poeto ir vyskupo Antano Baranausko kapo Seinų katedros koplyčioje ir kažko pasidarė liūdna.

Mus, atvykėlius lietuvius, maloniai nustebino didingi, pačiame Seinų centre stovintys Lietuvių namai, kuriuose įsikūręs ir Lietuvos Respublikos konsulas. Tame pačiame pastate yra ir šiuolaikiškas, patogus viešbutis, kuriame galima pernaktuoti ar apsistoti ilgesniam laikui. Iš anksto žinojome, kad vyks susitikimas-vakaronė su Seinų lietuvių bendruomenės atstovais. Iš klausę Algirdo Skripkos pasakojimo apie Lietuvių namų statybos ypatumus, ste-

bėjomės šio garbaus amžiaus lietuvių drąsa ir užsispyrimu įgyvendinant svajonę turėti Seinuose lietuvių namus. Net nepajutome, kaip bėgo laikas garsiai, iš visos širdies dainuojant dainas kaip lietuviai moka.

Šiltą ir saulėtą sekmadienio rytą atvykome į Punską. Čia sutartu laiku mūsų jau laukė p. Julija Račiuvienė – Punsko Kovo 11-osios licėjaus istorijos mokytoja, kuri mus supažindino su šio miestelio ir jo apylinkių istorija. Šiuo metu Punsko valsčiuje yra 33 kaimai. Čia gyvena 4 635 žmonės, iš kurių apie 80 proc. yra lietuviai, o kiti – lenkai. Pačiame Punske gyvena 1 050 žmonių. Labai gražus yra Punsko apylinkių kraštovaizdis. Čia įsikūrę gyventojai pasižymi darbštumu, nagingumu, yra sumanūs, aktyviai dalyvauja saviveikloje, tuo būdu palaikydami ir puoselėdami savo tėvų papročius ir kultūrą.

Aplankėme senojoje klebonijoje esančią liaudišką seklyčią, kurioje eksponuojami šio krašto žmonių rankdarbiai stebina savo grožiu ir sudėtingumu. Pabuvojome Lietuvių kultūros namuose ir juose įkurtame Juozo Vainos etnografiniame muziejuje, kuris yra tarsi visas šio žmogaus: mokytojo, kraštotyrininko, etnografo, saviveiklininko, žurnalisto, gyvenimo atspindys. Kultūros namų direktorė Asta Pečiulienė papasakojo apie čia įsikūrusius kolektyvus: kaimo kapelą „Klumpė“, chorą „Dzūkija“, choreografinį sambūrį „Jotva“, klotimo teatrą, šokių grupes: „Vyčiai“, „Šalčia“, meno studiją „Puniukai“.

Stebėjomės čia gyvenančių lietuvių meile liaudies dainai, šokiui, seniesiems amatams. Kur Lietuvoje rasite mokyklą, kurioje visi moksleiviai audžia juostas, karpą karpinius?

Turbūt nesuklysiu sakydama, kad apsilankymas senovės baltų genčių – jotvingių ir prūsų – gyvenvietėje Ožkinių kaime šalia Punsko vainikavo mūsų kelionę. Šios gyvenvietės savininkas – Petras Lukoševičius. Save jotvingių palikuonimi laikantis vyras 7,5 ha plote šalia miestelio kuria Punsko apylinkėse gyvenusios senovės baltų genties pilvietę. Nors gyvenvietė dar statoma, akys jau gali pasigrožėti neįprastais vaizdais: pamatyti daug originalių medinių namelių, įdomią medinę pilį, akmenimis klotą baseiną, įspūdingą aukurą, prūsų ir jotvingių pilkapius ir kt. Sodyba išties labai įspūdinga ir savo architektūra, ir plotu. Atrodo, kad prūsų ir jotvingių čia gyventa. Viskas taip natūralu ir tikroviška. Neįmanoma to žodžiais apsaityti, reikia akimis pamatyti ir siela pajusti.

Pabuvojome ir Punsko neogotikinėje Švenčiausiosios Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčioje, kurioje šv. Mišios laikomos lietuvių ir lenkų kalbomis. Prie Punsko bažnyčios pastatytas koplytstulpis, skirtas 1944–1955 metų kovotojams – Lietuvos partizanams, žuvusiems Suvalkų krašte.

Padėkoję mus globojusiai p. Julijai, palikome šį svetingą, ne taip seniai Lietuvai priklausiusį kraštą, kurio žmonėms meilė Tėvynei toks paprastas ir suprantamas jausmas.

Salvinija Žygienė

Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulė, kelionės kuratorė

Su Lietuva širdy – kuprinėje, arba Fortūna šypsosi atkakliesiems

Kristina, atsimenu, kai baigdamą mokyklą ilgokai svarstei, ką rinktis: studijas Lietuvos karo akademijoje, šokio išraiškos studijas užsienyje ar... ir pasirinkai politikos mokslus. Esi patenkinta?

Buvo tikrai sunkoka pasirinkti... Šoku nuo trejų metų. Nuo dvylikos „šauliuose“ susižavėjau karyba, o politika – tik dvyliktoje klasėje. Truputį svarstymų, mažų abejonių... ir, manau, priėmiau puikų sprendimą – politikos mokslai bei gretutinės teisės studijos Vytauto Didžiojo universitete. O dabar džiaugiuosi, kad universitetas pasitikėjo ir išleido vos pirmą kursą baigusią studentę dvišaliams mainams į Tolimuosius Rytus.

Baigusi vienuolika klasių dalyvavai Ministro Pirmininko tarnybos organizuotame projekte „Moksleiviai – į Vyriausybę“. Ar tai padėjo apsispręsti ir pasirinkti politikos studijas?

Tikra tiesa. Šis projektas suteikė neįkainojamą galimybę prisidėti prie šalies valdymo ir savaite nešti šešėlinės krašto apsaugos ministrės portfelį – prisiliesti, pačiuo pinėti viską, kas dažniausiai rodoma tik televizijos ekranuose, paspausti ranką aukščiausiems šalies pareigūnams ir užduoti klausimus, kurių atsakymų paprastai negalėtum gauti. Projekto metu supratau, kad politikos mokslai – tai mokslai apie vis-

Kai Kristina Medžiaušytė įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą ir išsikraustė iš gimtųjų Šiaulių, „Trimito“ redakcija šiuo faktu ne vien tik džiaugėsi, bet ir šiek tiek egoistiškai apgalvestavo – juk netekome savosios korespondentės saulės mieste. Nusiminėme, spėju, ne vien tik mes, „trimitininkai“, rinktinės vadovybė, ko gero, taip pat: juk šalia turėti protingą, talentingą, gabų ir aktyvų, itin pareigingą jauną žmogų, kuriam gali patikėti bet kokią šaulišką užduotį ir iškart ją pamiršti, nes garantuotai bus atlikta puikiai, geras dalykas.

Kai internetinėje paieškos sistemoje įvedu Kristina Medžiaušytė, gauni ganėtinai daug informacijos: dalyvė, nugalėtoja, laimėtoja... nors Kristina nei sportininkė, nei pop žvaigždutė, o „tik“ aktyvus žmogus, besidomintis ir spėjantis labai daug kur – buvusi stropi mokinė, o dabar studentė, politikos mokslus kremtanti Pietų Korėjoje. „Facebook“ pamačiusi Kristinos nuotraukas su mažaisiais korėjiečiais, žvelgiančiais į Lietuvos vėliavėles, „užsikabinau“: kas ten vyksta? Tačiau pradėkime iš toliau...

ką. Mokydamasi augi ir tobulėjai. Politikas – tai pirmiausia intelektualas: susipažinęs su visomis mokslo ir meno sritimis, empatiškas, tikslų turintis ir vertybes puoselėjantis žmogus. Tad šešėlinės krašto apsaugos ministrės postas priverstė susimąstyti: gal vieną dieną Vyriausybės koridoriais žengsiu ne vien tik kaip šešėlinė ministrė... (šypsnelė)

Kristina, žinau, kad visada buvai puiki jaunoji šaulė, vėliau – šaulė, o kaip dabar? Ar jauti širdies kampely dar tūnant šauliškumą?

O taip, žinoma! Šauliai visada buvo, yra ir bus manyje. Galbūt tik peraugęs į akademinę aplinką – veiklą korporacijoje „Saja“. Dabar turbūt esu ilgiausiai kandidato statusą turinti šaulė, nes dėl vienerių metų išvykos į Pietų Korėją negalėjau išlaikyti egzaminų ir tapti visaverte sajiute. Tačiau duokite man dar porą mėnesių – sugrįšiu ir toliau veiksiu Tėvynės labui. Neabejotinai, tęsiu veiklą.

Ką Tau šiandien reiškia šauliškumas?

Vertybė, apimanti pilietiškumą ir patriotiškumą. Aktinas daryti gerus darbus. Savo šaknų žinojimas ir pasiryžimas kurti bei veikti Lietuvai.

Ką Tau suteikė dalyvavimas Šaulių sąjungos veikloje?

Fizinę ištvermę, karybos, medicinos teorines žinias, gebėjimą dirbti komandoje. Jaunųjų šaulių vadės pareigos suteikė didesnį pasitikėjimą savimi, o visi sutikti žmonės tiesiog... augino mane. Per tuos metus sukauptu didžiulį kraitį puikiausių prisiminimų... ir viskas siejasi su šauliais.

Šauliškumą siejame su patriotizmu ir pilietiškumu, taigi apie šias nuostatas norėčiau išgirsti iš Tavęs: ar Tau tai svarbu esant toli nuo gimtinės? O gal jau esi pasaulio, ne savosios Tėvynės pilietė?

Be abejo, kad svarbu. Manau, politikos mokslai padeda būti pilietišku, o Šaulių sąjunga – patriotišku piliečiu. Lietuva man yra labai svarbi. Kur vykčiau, ką daryčiau, stengiuosi reprezentuoti savo šalį. Man labai svarbu. Aš labai džiaugiuosi, kad esu lietuvė. Bet pagal mano filosofiją esu ir pasaulio pilietė. Juk Lietuva yra pasaulyje, ar ne? Dievinu keliavimą, kitus kraštus ir kultūras. Tačiau kad ir kur būčiau, žinau, kur mano namai...

Ar ekspedicijoje „Misija Sibiras 2010“, tuomet vykusioje po Sverdlovsko sritį, dalyvavai būtent dėl to, kad „dievini keliavimą“?

Turbūt vien dėl to nebūčiau pakliuvusi tarp 14 laimingųjų. Prisiliesti prie istorijos, kalbėti apie ją ir ją kurti man labai svarbu. Manau, kad tai kiekvienos tautos pagrindas. Tik žinodamas savo praeitį žmogus galės kurti šviesią ir prasmingą ateitį. „Misija Sibiras“ – vienas geriausių dalykų, nutikusių mano gyvenime.

O dabar tai, kas visiems itin smalsu: kaip patekai į Pietų Korėją, kodėl būtent čia?

Vytauto Didžiojo universitetas suteikia daug mainų galimybių. Europa daugiau ar mažiau man jau pažįstama. Kultūros skirtingos, bet ne taip labai viena nuo kitos nutolusios, o štai Tolimieji Rytai – lyg kitas pasaulis. Vi-

sada viliojo, visada žavėjo... Bet juos „matyti“ galėjau tik filmuose, sužinoti – tik iš knygų, taigi nusprendžiau, kad noriu viską regėti gyvai, paliesti. Prisiliesti.

Svarsčiau, kur vykti: į Japoniją arba Korėją. Bet dėl galimybės politikos mokslus studijuoti anglų kalba pasirinkau Korėją (Japonijoje būčiau privalėjusi mokytis japoniškai). Taigi pildžiau anketas, rašiau motyvacinus laiškus, dalyvavau keliuose interviu – vyksta griežta atranka. Išties nelabai tikėjausi būdama vos pirmo kurso studentė nurungti magistrantus ir gavusi stipendiją vykti į Seulą, Pietų Korėjos sostinę, dalyvauti dvišalių universitetinių mainų programoje. Bet... kaip sakoma, Fortūna ir vėl man šypsojosi.

Seule pasirinkau Chung Ang universitetą. Didžiulis, inovatyvus, puikus universitetas. 2012 m. lapkritį supratau, kad po mėnesio turėčiau grįžti namo – ir tai akivaizdžiai per greitai. Susisiečiau su VDU. Vėl dalyvavau konkurse, bet jau nuotoliniu būdu – interviu vyko per vaizdo kameras – ir, mano laimei, gavau sutikimą pratęsti mokslus dar semestriui. Gaunu ir stipendiją.

Ar daug tenka mokytis?

Tikrai daug. Bet kiek mokosi korėjiečiai – neturiu net žodžių apsaakyti. Nuolatinė sesija. Nuo rugsėjo pirmos dienos iki... Rugsėjo pirmomis savaitėmis penktadienio vakarais eidavau su draugais pasilinksinti, o pro bibliotekos langus matydavau pilną biblioteką studentų – net sąžinė imdavo graužti. Korėjiečiai tikrai sunkiai dirba. Jiems reikia milžiniškų pastangų patekti į universitetą, o patekus reikia nepaprastai gerai mokytis, kad vėliau gautum gerą darbą. Ir taip grandinė tęsiasi.

Beje, jų mokymosi sistema yra kitokia, kitokie įvertinimai. Kokius rezultatus gali gauti atitinkamas studentų skaičius apskaičiuojama procentais. Neįmanoma, kad visi gautų 10 (čia A+ ar A). Pvz., 5 proc. iš visos klasės ga-

Šokių pamokos nuo trejų metų davė gerų rezultatų

li gauti A+, 5 proc. – A ir t. t. Tad konkurencija yra labai didelė. Kartais tas procentas reiškia vos vieną žmogų. Ir jei klasėje vos keli studentai, vadinasi, kiekvienas bus įvertintas nuo geriausio iki blogiausio, nors turint kitą vertinimo sistemą jie visi būtų įvertinti puikiai.

Prieš išvykdamą truputį nerimavau: reikės krimsti mokslus anglų kalba, tad baiminausi, ar viską suprasiu. Bet, pasirodo, viskas gerai. Geriau nei tikėjaisi. Praeitą ir šį semestrą pagrindinės politikos paskaitos man vyksta kartu su magistrantais, taigi mažiausiai penkeriais metais vyresniais studentais, nors esu viso labo antrakursė, tačiau problemų neturėjau ir tikiu, neturėsiu, nes už savaitės (kalbėjomės pirmosiomis birželio dienomis – aut. past.) prasideda baigiamųjų egzaminų sesija: penki egzaminai, papildomi rašto darbai, tarptautinių derybų, viešųjų ryšių projektų pristatymai... Nors vieno baigiamojo darbo nereikės rengti, bet patikėkite, egzaminai – tikrai ne saldainiai.

Nors visą buvimo Pietų Korėjoje laiką tinginiavimui laiko nebuvo, sugebėjau ir keliauti, ir mokytis. Ir rudens semestrą baigti vidurkiu 10. Taigi kas mėnesį gaunu didžiausią skatinamąją stipendiją. Man labai patinka mokytis, nors turiu pasakyti, kad daugiau laiko prie knygų nei kitas studentas Lietuvoje nepraleidžiu. Manau...

Užsiminei apie korėjiečių studentų darbštumą. Papasakok, prašau, daugiau apie juos...

Jie skiriasi nuo mūsų studentų kaip diena ir naktis.

Šie mažieji apie Lietuvą sužinojo iš šaulės pasakojimų

K. Medžiaušytės archyvo nuotraukos

Korėjiečiai labai motyvuoti, darbštūs, valingi, kantrūs. Ir išties sumanūs. Net ir turėdami visas aukščiausias technologijas po ranka jie ieško kitų priėjimų, pateikimo būdų. Žaviuosi jais. Galbūt ta studentiška dvasia tokia gabi, nes visas gyvenimas vyksta universitetiniame miestelyje. Lietuvoje mes neturime vadinamųjų „campus“ – kur visi pastatai, bendrabučiai, parduotuvėlės, paštas, sveikatos centras, kavinės, sporto laukai ir visa kita būtų vienoje vietoje. Gal irgi būtų kitaip, jei turėtume... Lietuvoje, manau, vis dar svarbiausia yra rezultatas – diplomai, o ne įgytos žinios. Mokslas prieinamas visiems ir beveik nėra konkurencijos. Jei nesimokei mokykloje labai gerai, gali mokėti už norimą specialybę. O korėjiečiai visi moka už mokslą. Ir turi praeiti milžiniškus konkursus norėdami patekti į universitetą. Tad vien motyvacija žavi.

Bet tuo pačiu ir korėjiečių moto yra: „Mokykis/ dirbk sunkiai, linksmininkis sunkiai“ (angl. *work hard, party hard*), tad, nepaisant didelių darbų, jie žino, kaip linksintis, ir tikrai mėgsta pramogas.

Prašau papasakoti, kaip Pietų Korėjos žmonės reagavo į nenusus kaimynų, t. y. Korėjos Liaudies Demokratinės Respublikos, valdžios grasinimus ir kreipimąsi į užsieniečius, viešinius Pietų Korėjoje, siūlant jiems evakuotis, nes tuoj tuoj prasidės karas?

Žmonės prie Šiaurės Korėjos pranešimų yra pripratę, tad nelabai ir reagavo, juo labiau vietos spauda be reikalo nebaugino visuomenės. Nejaukiai pasijusdavome, o vietinių studentų, kurie šiaip neskuba diskutuoti politinėmis temomis, net veidai išstydavo išgirdus CNN, BBC informaciją: atrodė, kad mus jau puola. Tiesa, kai kurie prancūzai ir vokiečiai išvyko namo. Aš likau.

Dabar užduotėlė: prašau palyginti pernelg nesiplėsdama dvi pažintas šalis: vieną, kurioje praleidai 20 metų, ir tą, kurioje gyveni jau vienerius – juk matai, stebi, analizuoji daug regėdama...

Senolių išmintis visada teisi: visur gerai, bet namuose geriausia. Myliu Lietuvos gamtą, istoriją, žmones, tačiau, manau, kad būdami tokie maži, mes galėtume daug daugiau... Ypač dabar, kai turiu daug žinių apie Korėjos istoriją, politiką. Net nenorėdama lyginti matai, kad yra tokia pati dviejų toli viena nuo kitos esančių šalių situacija: mes buvome okupuoti rusų, vokiečių, o korėjiečiai – kinų ir japonų. Antrasis pasaulinis karas ir čia viską nusiaubė. Po jo dar prasidėjo Korėjos karas, po kurio (1953 m.) šalis buvo padalyta į Šiaurės ir Pietų Korėją. Iki demokratijos kelias irgi buvo sunkus – su diktatūromis, revoliucijomis, žudynėmis. Tačiau daug sunkaus darbo, visų žmonių susivienijimo, solidarumo, ir šiandien Pietų Korėja – klestinti šalis, turinti išvystytą ekonomiką, patenkanti į G20 (didysis dvidešimtukas, į kurį įeina 20 didžiausių pasaulio ekonomikų – 19 pavienių valstybių ir Europos Sąjunga – aut. past.). Žmonės didžiuojasi savo šalimi, supranta, kad, norint kažką gauti, reikia daug dirbti. Ištikimi savo šalies ekonomikos augimui – niekur nepamatsys ne *Samsung* ar *LG* gaminių, ne *Hyundai* ir *KIA* automobilių, t. y. gamintų svetur. Daugybė pavyzdžių... ir mums tikrai yra labai daug ko pasimokyti iš šių mažų, tamsiaplaukių, siaurų akių žmoğučių. Štai pernai gruodį vykusiuose prezidento rinkimuose dauguma mano pažįstamų jaunų žmonių balsavo, nes jiems tai yra jų pareiga.

Ar norėtum čia gyventi ilgiau?

Norėčiau. Manau, man dar reikėtų vienerių metų padaryti viską, ko noriu: mokytis Sunmudo mokykloje, įkopti mažiausiai dar į 30 viršukalnių, būti kultūros ambasadore ir mokytoja apie Lietuvą.

Spėju, kad Lietuva Tavo kolegoms jau „pažįstamas“ kraštas?

Neabejotinai. Kasdien bent penki žmonės išgirsta apie dar negirdėtą šalį „Li-tu-a-ni-ja“ (korėjietiškai). Kaskart bandau nurodyti, kur tai yra. Kuo mes žymūs, koks mūsų kraštas, žmonės... Sausio–kovo mėnesiais buvau Lietuvos kultūros ambasadorė. Dirbau su 3–8 metų vaikais. Viskas buvo susieta su Lietuva – nuo istorijos, kultūros, kulinarijos, muzikos, architektūros, švenčių... iki šokių ir dainų. Taip pat du kartus buvau ir lietuvių liaudies šokių pasiro-

dymuose Multikultūriniame muziejuje. Savo universitete per talentų konkursą su dar keliomis merginomis pristatėme savo šalį per tradicinius šokius. Tad nesuskaičiuojamas žmonių skaičius pamatė lietuvių tautinį kostiumą, išgirdo, kad egzistuoja tokia maža, bet graži šalė Lietuva. O mano draugai jau dabar planuoja keliauti pas mane į svečius.

O apie dalyvavimą Šaulių sąjungoje ar kam nors gyreisi?

Taip. Savo naujiems, artimiems draugams pasakojau apie organizaciją: visgi turėjau „pasiaiškinti“, iš kur tos nuotraukos su karine uniforma ir nemaža išvermė įveikiant kalnų viršūnes...

Ar būnant toli labai sunkiai prislegia ilgesys? Neklausiu apie artimuosius, brangius žmones – jų, žinoma, nežmoniškai ilgiesi... O kaip Tau atrodo kraštas, kuriame gimei, iš kitur: jo pasiilgsti, prisimeni, trokšti įkvėpti žalumės ar visai neskubi ir geidi pažinti platesnį pasaulį?

Pasiilgau... Naminio vandens skonio. Miško kvapų. Dangaus. Savo ežerų. Ryškių žvaigždžių. Bet labiausiai – žmonių... Negaliu galvoti apie kraštą be savo žmonių. Jie sukuria viską aplink. Visą gėrį, visą meilę. Jei ne jie – dar galėčiau šiek tiek negrįžti ir keliauti. Nes... dievinu pasaulį. Susirgau kelionių liga. Noriu keliauti visur ir pamatyti viską. Pažinti kitas kultūras, bendrauti su žmonėmis... Tad ir po Korėjos negrįšiu tiesiai namo. Lauks Malaizija, Singapūras, Indija ir tik tada... rugpjūčio pradžioje – namai. Nors ilgiuosi savo nuostabios šeimos ir draugų. Labai. Tad nors esu užimta ir gyvenu išties nenuobodžiai, bet reguliariai, bent kartą per mėnesį, pasidaro liūdna. Ir galvoji: gerai, užteks. Noriu apkabinti mamytę, tėtį. Pasijuokti su sesute. Paglostyti savo augintinius. Kalbėti lietuviškai... Bet žvilgtelėjusi į kalendorių bei sulaukusi Mamytės sms žinutės pati sau pasakau: ne tiek daug ir liko... Tikri laišškai ir atvirukai, siuntinėliai, arbata, šiltos Mamytės žinutės, linksmi Tėčio elektroniniai laiškeliai, draugų laišškai padeda išverti ilgesį... O „Skype“ leidžia matyti, girdėti, kalbėti, kai tik susiderini laiką (skirtumas – 6-7 val.), visi mano mylimukai tampa beveik ranka pasiekiami.

Ką planuoji grįžus: trečias kursas, bakalauras, o paskui?

Liko dar dveji metai iki bakalauro. Bet per juos planuoju pasinaudoti *Erazmus* mainais, tad gal trečiame kurse dar pusmečiui į kurią nors Europos šalį išvyksiu. Žinau, kad mokysiuos ir toliau: magistrantūros studijos ir dar daugiau, bet galbūt ne tiesiai po bakalauro. Dabar mano mintyse, nors liko dar du metai iki to, sukasi mintis apie vienerių metų pertrauką. Noriu keliauti, savanoriauti, mokytis, pažinti: kalbas, kultūras, menus. O tada ir magistrą griebti. Ir dar mokytis... (šypsensėlė – aut. past.) Matysiu, kaip bus. Norų visada turėti daugybę. Tikslų – taip pat. Man viskas įdomu.

Minkštų skrydžių, mieloji Kristina, ir džiuogaus grįžimo namolio.

Bendravo Lolita Sipavičienė

Vietiniai ir emigrantai: pyktis neverta draugauti

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Globalizacijos vežimui vis labiau dardant nuo kalno (ir ant mūsų galvų) daug aktualesnės darosi „savų“ ir „svetimų“, emigravusių ir imigravusių, perskyros. Tad šiame tekste pabandykime pasvarstyti šiuos klausimus dvejopai, t. y. iš šalies, kuri priima imigrantus (čečėnus, gudus, rusus ir kt.), pozicijos, ir šalies, kuri neteko daug gyventojų, pozicijos.

Lietuva – lietuviams?

Ne kartą apkalbėta situacija su tautiškai nusiteikusia jaunuoliais bei jų eitynėmis ir sostinės Gedimino, ir kitų miestų gatvėmis nėra vienprasmė. Šauliškos mąstysenos paveikta asmenybė visai natūraliai nemato nieko blogo, kad jaunimas žygiuoja skanduodamas tautiškus šūkius gatvėmis ir taip išreiškia savo poziciją valstybės, bendrabūvio ir identiteto klausimais. Lietuva iš tiesų pirmiausia yra lietuviams, o tik tada tiems, kurie savo identitetą tapatina su kita tauta.

Panašus nutikimas gal prieš metus vyko Jungtinėje Karalystėje (ir kiek menkesniu mastu pasikartojo visai neseniai, kai islamą priėmęs vietinis viešai nužudė britų karį, vilkėjusių patriotinius marškinėlius). Tada tautiškai nusiteikę britai išėjo į gatves su identiškais šūkiu kaip ir čia, Lietuvoje. Jų plakatai mirgėjo nuo užrašų „Britanija – britams“. Kaip manote, ką omenyje turėjo vietiniai rašydami tokius žodžius?

Savaime suprantama, kad tai buvome mes – lietuviai, lenkai, rumunai ir kiti atvykėliai. Tai mes atimame darbus iš britų sandėlių darbuotojų, valytojų, stalybininkų, vairuotojų ir kitų žmonių, dirbančių daug ir sunkiai. Tai mes esame jokie ne praeityje buvusios didžios valstybės kultūringi atstovai, o paprasčiausi juodadarbiai, kurie naudojami Jungtinės Karalystės gyventojų sukurtą gerovę ir socialinėmis garantijomis. Tai mes, kad ir netiesiogiai, bet „apiplėšiamė“ vietinius. Ypač jei mąstome XX amžiaus kategorijomis, kur izoliacionistinė galvosena buvo vyraujanti.

Taigi džiaugsmui užliejus krūtinę matant tautiškai nusiteikusius jaunuolius, skanduojančius „Lietuva – lietuviams“, visada prisiminkite, ką jaučia mūsų tautiečiai Didžiojoje Britanijoje matydami žygiuojančius britus su tokiais pat šūkiu.

Mes – vietiniai, o jie – atvykėliai

Tad pamintykime, kiek ir kaip mums svarbūs atvykėliai imigrantai. Taip jau istoriškai susiklostė, kad Lietuva po sovietų okupacijos dar nėra itin patraukli atvykėliams dėl menko užmokesčio ir kitų aspektų. Pagrindinė imigracijos

kryptis – iš buvusios sovietų imperijos pusės. Dėl tam tikrų aplinkybių Lietuva patraukli imigracijai čečėnams, gruzinams, gudams, ukrainiečiams ir Vidurinės Azijos šalims.

Kitaip tariant, esame potencialios rusakalbės imigracijos bangos priešaušryje. Reikia tik realios ekonominės krizės pabaigos ir prasidėjus verslininkų spaudimas Lietuvos parlamentarams anksčiau ar vėliau duos vaisių. Laivų korpusų suvirintojai, stalybininkai, aptarnavimo sferos darbininkai taps įvairiakalbiai ir... tiesiog reikės su šituo susitaikyti.

Kas iš to?

Matyt, nieko, nes šiuo konkrečiu atveju svarbiausia yra aiškus suvokimas, kad lietuviškumas, lietuviybė, lietuviškas identitetas yra dvejopas. Ir kol kas nėra aiškios strategijos, kas ir kodėl laikytinas lietuviu. Kitaip tariant, tautiškumas ir pilietybė yra skirtingi dalykai, ir visos didžiausios bėdos kyla būtent dėl šių dviejų sąvokų sąmoningo ar nesąmoningo painiojimo. Tad žikas, gudas ar gruzinas gali būti vieno ar kitokio Lietuvos pilietis, tačiau vargiai ar kada nors taps lietuviu. Jei toliau bandysime įsivaizduoti, kad Lietuva yra monotautinė valstybė, tai neabejotinai susidursime su problemomis, kurias teks „išskentėti“.

Kita vertus, kiek turime teisių reikalauti iš imigrantų pagarbos, jeigu patys iš Lietuvos emigruojame tokiais tempais? Mylėti tėvynę „iš tolo“ yra gerokai patogiau, nei dirbti jos labui. Todėl ir vėl nėra vienos teisybės, nes jei iš tiesų labai jau mylėtume savo tėvynę, tai ar taip bėgtume iš jos? Šioje vietoje, matyt, itin akivaizdus estų pavyzdys: turėdami maždaug identišką pastarųjų penkiasdešimties metų istoriją bendriausia prasme elgiamės absoliučiai skirtingai. Mes bėgame, jie bando tvarkytis vietoje.

Tai, matyt, yra viena iš priežasčių, kodėl Estijai niekada nekilo klausimų dėl NATO rekomenduojamų 2 nuošimčių nuo BVP skyrimo valstybės gynybos reikmėms.

Mes – atvykėliai, jie – vietiniai

Kas labai nori sužinoti, kiek ir kuriose valstybėse gyvena daugiausia lietuvių, be vargo gali rasti informacijos internete.

JAV, Jungtinė Karalystė, Airija, Ispanija ir kitos valstybės daugeliui yra tapusios antrosiomis tėvynėmis, todėl sąvoka „atvykėliai“ daugeliui tiesiog nebegalioja. Kad būtų aiškiau, pateiksiu skirtingus individo naujose kultūrinėse sąlygose elgesio būdus. Drauge pagalvokime, koks tipas yra būdingas lietuviams, atsidūrusiems kitose šalyse.

Taigi dažniausiai yra minimi šio buvimo svetimose šalyse tipai:

- **integracija** – kiekviena iš sąveikaujančių grupių ir jos atstovai išsaugo savo kultūrą, bet tuo pačiu metu užmezga glaudžius tarpusavio ryšius;
- **asimiliacija** – grupė arba jos atstovai praranda ryšį su savo kultūra, tačiau palaiko kontaktą su nauja kultūra;
- **segregacija** – grupė arba jos nariai, išsaugodami savo kultūrą, atsisako nuo kontaktų su kita kultūra arba yra atstumti naujos kultūros atstovų;
- **marginalizacija** – grupės arba jos nariai praranda ryšį su savo kultūra, tačiau neužmezga kontakto ir su naująja kultūra.

Taigi, koks elgesio tipas būdingas lietuviams? Ar mes susitapatiname ir prapuolame tarp britų? O gal suispanėjame ir pamirštame Lietuvą? Savaime suprantama, kad atsakyti į šį klausimą reikalingi gana nemenki moksliniai tyrimai, tačiau kliaukimės sveiku protu ir gyvenimo praktika. Segregacijos užuomazgos stebimos JAV ir Airijoje, kur po truputį buriasi „lietuviškieji rajonai“. Juose be didelio vargo gali išgyventi nemokėdamas anglų kalbos (pakanka rusų arba lenkų). Nemažai ir integracijos apraiškų: pirmiausia kalbant apie aukštesnį išsilavinimą, karjeros siekiantį jaunimą, kuris iš Lietuvos išvyko ne dėl to, kad čia blogai, bet todėl, kad ten geriau.

Atkreiptinas dėmesys ir į naujai atsirandantį paradoksą, kurį savo kailiu teko patirti ir šių eilučių autoriui. Mintyse turiu keistą jausmą, kad neretai „daugiau Lietuvos“ randi būtent emigrantų sekmadienio mokyklėlėse ar tiesiog Punske, o ne Lietuvoje. Ten giedama „Tautiška giesmė“ turi gerokai daugiau emocinio krūvio ir prasmės nei jos liko tai darant Daukanto aikštėje kylant trijų Baltijos valstybių vėliavoms.

Pliusai ir/ar minusai?

Aptarę vietinių ir ateivių santykius

Berlyno sienos fragmentas – puiki atskirties tarp „savų“ ir „svetimų“ iliustracija

Autoriaus nuotrauka

Lietuvoje (kai lietuviai yra vietiniai) ir priešingą variantą – kai mes esame ateiviai – bandykime identifikuoti esminius klausimus, į kuriuos turi atsakyti kiekvienas žmogus, atsidūręs svetimoje šalyje. Šitie klausimai galioja ir pas mus atvykusiems imigrantams, ir mūsų išvykėliams.

Klausimų yra bent keli:

Ar verta stengtis išsaugoti lietuviybę/lietuviškumą?

Kiek aš privalau perimti mane priėmusios šalies gyvenimo būdą?

Ar aš užsisklendžiu ir „uždirbinėju pinigus“ ar priešingai – ieškau naujų draugų, bendrauju ir keičiuosi?

Ar mano lietuviškos (čečėniškos, gruziniškos, gudiškos) šaknys yra pasididžiavimo ar, priešingai, pašaipos vertas faktas mano naujai gyvenamoje vietoje?

Be atsakymo į šiuos klausimus neįmanoma tolesnė būtis naujose vietose. Tyrimais nustatyta, kad lietuviai laikosi aukso vidurio taisyklės. Kitaip tariant, nei galutinai praranda savo tapatybę, nei izoliuojasi nuo aplinkos. Kitaip nutinka su Kaukazo tautomis – dažniausiai einama segregacijos keliu. Jie vaikšto tik po kelis (psichologiškai saugiau) ir bendrauja dažniausiai tik tarpusavyje.

Kokie emigravusio „lietuviybės saugotojo“ veikimo pliusai?

- Sumažinamas kultūrinis šokas.
- Remiama Lietuva (finansškai ir kitaip, nes siunčiamos perlaidos, kuriamasi „iki grįžimo“).
- Sumažėjus lietuvių kiekiui gimtojoje valstybėje, lietuviybė puoselėjama naujomis sąlygomis ir taip tarsi „užkonservuojama“.
- Skleidžiama žinia apie Lietuvą visame pasaulyje. Emigrantai tampa tarsi Lietuvos ambasadoriais.

Dabar pakalbėkime apie minusus:

- Lėčiau integruojamasi į naują kultūrą ir taip stabdomas tobulėjimas.
- Didėja atstumas tarp vietinių ir atvykėlių.
- Prasideda perdėtas Lietuvos idealizavimas ir tikėtini nusivylimai.

Tad sudėlioję plusus ir minusus pamąstykime, kuris kelias priimtinesnis? Įdomiausia tai, kad šituo atveju kiekvieno apsisprendimas yra asmeninis ir bet kokia kritika turi prasmės tik tiek, kiek yra susijusi su asmeniniu noru atsikratyti arba dar labiau gilinti, skleisti, propaguoti savo tautinį identitetą. Didaktika ir jos nuostatos šiuo atveju yra visiškai bevaisės, nes įtikinti „būti labiau lietuviu“ yra lygiai taip pat kvaila kaip kad priversti ką nors pamėgti žuvies patiekalus, jei jam nuo prigimimo patinka cepelinai su mėsa.

Lokalumas ir globalumas

Bene esminės sąvokos, kurios „kariauja“ dabarties lietuvių smegeninėje, yra

„lokalumas“ ir „globalumas“. Pabandykite identifikuoti, ką mums reiškia lokalumo suvokimas.

Pirmiausia, matyt, Lietuva kaip gimta žemė-teritorija. Tai itin svarbi lietuviškumo išlaikymui kategorija. It žydai, kuriems Izraelis yra vienintelė vieta pasaulyje, kur jie laukiami bet kada, taip ir lietuviui Lietuva yra ta vieta, kur „norisi bent pasilaidoti“ (prisiminkime tremtinių palaikų parvežimo vaju pirmaisiais atgautos Nepriklausomybės metais).

Net 77 proc. suaugusių Lietuvos gyventojų Lietuva asocijavosi su teritorija (V. Čiubrinskas, J. Kuznecovienė (sud.). 2008). Tai labai svarbus veiksnys, kuris neatsiejamas nuo galimybės pasipriešinti globalumo iššūkiams. Štai dėl ko praeitame „Trimito“ numeryje įsisiūbavusi diskusija apie „nepatriotiškus, bet Lietuvoje dirbančius ūkininkus“ ir „patriotiškai stenančius, bet nieko neveikiančius piliečius“ turi itin didelę prasmę. Nepaliausiu

kartojęs, kad vienas sąžiningai savo darbą atliekantis verslininkas ar ūkininkas Lietuvoje yra dešimteriopai vertesnis nei tuntas mitinguotojų „už tikrąją Lietuvą“.

Kitai tariant, Lietuvos-teritorijos dalijimas, gražinimas yra pirmas žingsnis meilės jai link. Tuo tarpu prieš paieška, tarpusavio vaidai ir susireikšminimas yra geriausia dirva tarpti išsiskydusios ir nieko niekam nereiškančios Lietuvos sampratai.

Beje, lietuviybės ir pozityviojo tautiškumo plėtrai itin svarbus yra ir šeimos institutas. Pastaruoju metu vis labiau aktyvėjantis puolimas prieš šeimą (nereikėtų vartoti „tradicinės šeimos“ sąvokos, nes tuo atveju tarsi teigiame, kad egzistuoja ir „kitokia šeima“ kas iš esmės yra nesąmonė) yra neatsitiktinis. Šeima yra valstybės pamatas, vertybių perdavimo garantas ir Lietuvos išlikimo pagrindinė sąlyga.

Bet tai jau kito teksto reikalai...

Valdas Kilpys

Šaulio diena Tauragėje paminėta šiek tiek anksčiau

Šventine eisena miesto gatvėmis, smalsumą žadinančiais įvairių jėgos struktūrų pareigūnų pasirodymais, estafetėmis, kitomis sportinėmis rungtimis Tauragėje paminėta Šaulio diena, kurią organizavo Tauragės apskrities Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio šaulių 7-oji rinktinė. Šventė surengta šįkart kiek anksčiau – birželio 7 d. (Šaulių sąjunga įkurta 1919 m. birželio 27 d.).

Tradiciskai po šv. Mišių Tauragės Švč. Trejybės bažnyčioje šventės dalyvių eisena miesto gatvėmis patraukė į Martyno Mažvydo mokyklos stadioną. Šventės atidarymui į darnią gretą išsirikiavo Tauragės jaunųjų šaulių 5-oji kuopa, Šilalės rajono Laukuvos, Pajūrio miestelių šauliai, Martyno Mažvydo bei Batakių mokyklų komandos. Jaunuosius šaulius sveikino bei šauniesiems kuopų nariams dovanėles įteikė rajono meras Pranas Petrošius, kiti šventės svečiai. Koncertinę programą dovanojo jaunųjų šokėjų kolektyvai bei vokaliniai jaunimo studijų solistai.

Šaulio dienos renginius pajavairino šventės partneriai. Nelengvas rungtis, estafetes, įvairiausias varžytuves jauniesiems šauliams parengė Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komi-

Šventės dalyvių eisena traukia į stadioną

Rinktinės archyvo nuotr.

sariato, Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos Pagėgių rinktinės pareigūnai bei Kęstučio mechanizuotojo pėstininkų bataliono kariai. Jaunieji šauliai ir moksleiviai veržte veržėsi išbandyti ugniagesių gelbėtojų įrangą, mokėsi surinkti bei išardyti įvairaus galingumo šaunamuosius ginklus: automatus, vadinamuosius „Vinčesterius“ ar pistoletus. Jaunimas domėjosi viskuo, nes ne vienas savo ateitį sieja su tarnyba vienoje ar kitoje sukarintoje struktūroje ar svajoja papildyti Lietuvos kariuomenės gretas. Didžiulis būrys jaunųjų šaulių apspito ir pasieniečių kinologą bei jo tarnybos „draugą“ šešiametį vilkšunį Hadą. Valstybės sienos saugotojai taip pat surengė parodomąją programą.

Kad tarnyba kariuomenėje nėra ir nebus lengva, jaunieji šauliai įsitikino dalyvaudami kliūčių ruožo rungtyje, kurią jiems parengė Kęstučio bataliono kariai. Jaunuoliams bei merginoms teko įveikti ne tik sunkų kliūčių ruožą: ne-taikliai mėčiusiems granatą tekdavo dar atlikti po 10–20 atsispaudimų.

Susumavus visus rezultatus sukarintų sportinių rungtių komanda nugalėtoja paskelbta Laukuvos 2-ojo būrio jaunieji šauliai ir Pajūrio 10-oji kuopa.

Tauragės AŠR informacija

Kovai su ugnimi šauliai pasirengę!

Kad šauliai, kurių tradicijas Sąjunga šandien tęsia, pasižymėjo mūšiuose bei kovose už laisvę ir nepriklausomybę, žino daugelis, ne vien tik šauliai. Tačiau apie faktą, kad ap-primus kovoms šauliai stojo į kovą su ugnimi, ko gero, ne visi girdėjo.

Gaisrai, stichinės gamtos nelaimės ir įvairios avarijos įvyksta be įspėjimo ir labai nelauktai. Tarpukario Lietuvoje kovai su gaisrais be profesionalių ugniagesių komandų, išlaikomų valdžios institucijų, buvo formuojamos ir šaulių ugniagesių komandos, ne kartą pasižymėjusios likviduojant gaisrus ir įvairių stichinių nelaimių pasekmes.

Pirmosios mintys steigti šaulių ugniagesių komandas buvo išreikštos 1920 m., kuomet Šaulių sąjungos vadovybė išleido instrukciją, kurioje LŠS skyrių vadams be kitų užduočių nurodoma būriuose „sudaryti gaisrininkų komandas“. Tačiau praktiškai šis darbas buvo pradėtas vykdyti tik 1928 m., kai kpt. Juozo Navikevičiaus iniciatyva Ukmergėje buvo įsteigta šaulių ugniagesių komanda. Tais pačiais metais šaulių ugniagesių komandos buvo suformuotos Mažeikiuose ir Viekšniuose.

Kadangi tarp šaulių ugniagesybą išmanančiųjų skaičius buvo ne itin gausus, 1930 m. prie Vytauto Didžiojo karininkų kursų buvo organizuoti ugniagesybos kursai, kuriems vadovavo mjr. A. Ružancovas. Kariuomenės štabo raginiu šiuos dvisavaitinius kursus baigė 11 šaulių rinktinių vadai. Štabui pageidaujant Kauno, Marijampolės, Rokiškio, Raseinių, Mažeikių, Kretingos, Biržų ir Alytaus šaulių rinktinių vadai sutiko prireikus eiti apskrityse brandmajorų pareigas, o Ukmergės brandmajoras jau buvo šaulys. Tais pačiais metais šaulių rinktinių vadų iniciatyva buvo organizuoti šaulių ir savanorių ugniagesybos kursai Alytuje ir Telšiuose. Po šios iniciatyvos buvo suformuota daug šaulių gaisrininkų komandų, ir jau rugsėjo mėnesį šauliai sudarė 14 proc. visų Lietuvos ugniagesių.

Kurį laiką šaulių ugniagesių komandos veikė savanoriškai, neturėdamos nei centrinės vadovaujančios įstaigos, nei įstatų. Juos 1930 m. gruodžio 13 d. ir 1931 m. sausio 14 d. patvirtino krašto apsaugos ir vidaus reikalų ministrai. Komandų, kurias formavo rinktinės ir būriai, tikslai buvo: „be gaisrų, padėti per gaivalines nelaimės ir rūpintis priešakinę apsauga kilus karui.“ Rinktinių vadai buvo miestų ir apskričių komandų brandmajorai, o Sąjungos štabo ugniagesių inspekcijos nariai – brandinspektoriai, jos vedėjas – branddirektorius. Taisykles ir instrukcijas leido Sąjungos vadas (tuomet – viršininkas), ugniagesių inspekcija ir rinktinių vadai. Šaulių ugniagesių komandos nariai galėjo būti

ir ne šauliai, bet komandų viršininkai turėjo būti šauliai – atsargos karininkai ar kariai. Centrinę šaulių ugniagesių vadovybę, įsikūrusią LŠS štabe, sudarė trys brabdingspektoriai ir branddirektorius. 1931 m. brandinspektoriais buvo paskirti mjr. M. Karaša, kpt. A. Goncerauskas ir A. Petruškevičius. Branddirektoriumi iki 1933 m. buvo mjr. A. Ružancovas, vėliau – mjr. M. Karaša.

Patvirtinus šaulių ugniagesių komandų įstatus ir priėmus kai kuriuos teisinius aktus, 1931 m. birželio 1 d. Lietuvoje jau buvo įregistruotos 128 šaulių ugniagesių komandos, kuriose buvo 2 442 ugniagesiai, iš jų 1 588 buvo šauliai. 1933 m. šauliai sudarė 47 proc. visų Lietuvos ugniagesių, todėl Sąjungos ugniagesybos inspekcija buvo pakviesta į Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjungą (LUOS). 1937 m. sausio 1 d. 21-ojoje šaulių rinktinėje buvo 192 ugniagesių komandos ir 5 591 narys. 1938 m. šauliai ugniagesiai turėjo 9 ugniagesių automobilius ir 20 motorinių siurblių. 1932 m. į gaisrus šauliai vyko 141 kartą, 1937 m. – 96 kartus. Šaulių ugniagesių komandose buvo ir apie 100 šaulių moterų. Kauno rinktinės šaulių ugniagesių komandas apmokė ir kursams vadovavo (1936–1940 m.) tuometinis Kauno savivaldybės ugniagesių komandos brandmajoras Pilies šaulių kuopos šaulys Stasys Dumčius (šaulio, Seimo nario prof. Arimanto Dumčiaus tėvas), už nuopelnus ugniagesyboje apdovanotas Šaulių žvaigždės medaliu.

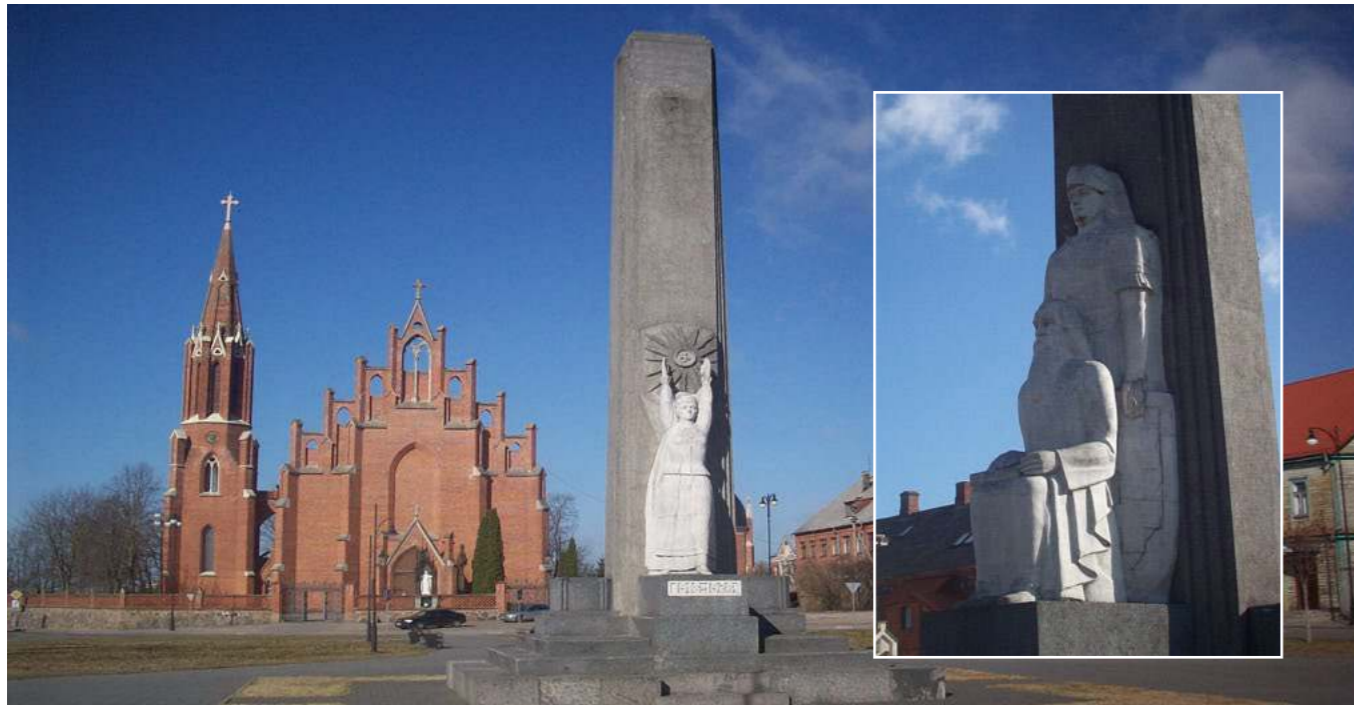

Tikime, kad šiandieninėje Šaulių sąjungoje atgims šaulių ugniagesių tradicijos. Pirmieji požymiai jau matomi: štai Mažeikių šaulių kuopa ne tik dešimties šaulių komandą subūrė, bet ir laukiantį veiklos ugniagesių automobilį turi. Dera paminėti ir tai, kad Klaipėdos šauliai daug prisidėjo likviduojant gaisrą Smiltynėje, daug metų priešgaisrinėje apsaugos sistemoje sėkmingai tarnauja LŠS štabo Garbės sargybos kuopos vėliavnešys S. Slavinskas.

Be to, 1997 m. liepos 2 d. LR Seime priimtame Lietuvos Respublikos šaulių sąjungos įstatyme tarp kitų Sąjungos tikslų ir uždavinių numatyta, kad šauliai teikia pagalbą policijai ir Civilinės apsaugos tarnybai avarinių ir stichinių nelaimių atvejais, kai gresia pavojus žmonių gyvybei ir turtui.

Stasys Ignatavičius ir Gintautas Tamulaitis
Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Nepriklausomybės simbolis Rokiškyje

Kiekvienas miestas, miestelis ar gyvenvietė turi savo įžymybių – vietų, įvykių, žmonių, kuriais didžiuojasi, džiaugiasi pasakodami ir rodydami svečiams. Ko gero, niekas neprieštaraus, kad tai – vienas iš pagarbos bei meilės savo kraštui požymių, skatintinas puoselėti bei siūlytinas juo užsikrėsti visiems, kam ne tas pat, kur gyveni. Spausdiname Rokiškio kuopos vado **Algio Veikšio** straipsnį apie miesto įžymybę ir tikimės, kad tai paskatins ir kitus šaulius atidžiau pasižvalgyti po gyvenamąsias vietas.

Rokiškio senamiesčio puošmena – Nepriklausomybės paminklas. Tai – Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečiui skirtas monumentas, išsaugotas per visas negandas, sudėtingus pokario metus, kai buvo naikinama tautos istorinė atmintis. Rokiškėnams šis paminklas – nepriklausomybės brangenybė. Jie neleido jo nugriauti ir vieninteliai Lietuvoje išsaugojo puošmeną, skirtą nepriklausomybei įamžinti. Nerasime Lietuvoje kito tokio miesto, kurio gyventojai taip sutartinai būtų kovoję dėl valstybingumo simbolius įprasminančio paminklo. Paminklo išsaugojimas ir buvo tylioji rokiškėnų rezistencija, tikroji dvasinė tvirtybė.

Idėja Rokiškyje pastatyti Nepriklausomybės paminklą kilo 1928 m., kai Lietuva šventė nepriklausomybės dešimtmetį. Tą darbą jie patikėjo šio krašto sūnui skulptoriui R. Antiniui vyresniajam (1898 12 03–1981 11 19).

Jau 1929 m. jis parengė gana brangų projektą. Rokiškio krašto muziejuje yra išlikę duomenų, kad paminklo pastatymas kainavo daugiau kaip 30 tūkst. Lt. Tačiau rokiškėnai šiam reikalui pinigų negailėjo. Jiems patiko projektas, siūlantis Nepriklausomybės aikštėje statyti 9 m aukščio obeliską, iškilusį ant granitinio stačiakampio laiptuoto postamento. Prie obelisko skulptorius priglaudė svarbius istorijos personažus: senovės lietuvių karį ir vaidilą iš vienos pusės, o iš kitos – tautiniais rūbais apsirengusią lietuvaitę, iškėlusią rankas į saulę. Saulės centre pavaizduota svastika – baltų mitologijoje keliaujančios saulės, ugnies simbolis, metų laikų kaitos, amžinojo virsmo ženklas. Šį simbolį buvo pasisavinę naciai, todėl jis, o kartu ir paminklas, buvo labai neparankus okupacinei sovietinei valdžiai. Norėdami išsaugoti paminklą, rokiškėnai pokario metais griebėsi gudrybės – svastiką užtinkavo, o patį paminklą apsodino medžiais, nors trumpam jį paslėpdami nuo nereikalingų žvilgsnių.

1931 m. spalio 4 d. į Nepriklausomybės aikštę susirinko didžiulė minia žmonių. Tą dieną buvo iškilmingai atidengtas paminklas. Rokiškėnus sveikino vyriausybės nariai, įvairių organizacijų atstovai.

1971 m. Nepriklausomybės paminklas buvo įrašytas į valstybės saugomų dailės paminklų sąrašą. 1989 m., prasidėjus atgimimui, rokiškėnai nusprendė paminklą restauruoti, atidengti užtinkuotą svastiką. Tą padarė skulptoriaus R. Antinio sūnus, skulptorius Robertas. Prie paminklo, simbolizuojančio nepriklausomybę, Sąjūdžio veiklos pradžioje rinkdavosi minios rokiškėnų. Čia 1989 m. lapkričio 6 d. iškilmingai suplevėsavo Lietuvos trispalvė vėliava. Prie Nepriklausomybės paminklo ir dabar rokiškėnai renkasi švęsti svarbiausių savo švenčių. Čia jaunieji šauliai iškilmingai pasižada ginti ir saugoti Lietuvos nepriklausomybę. O tai ir yra įrodymas, kad jis buvo, yra ir bus svarbus miesto ir Lietuvos nepriklausomybės simbolis.

Knygnešių takais

Ar gali žmogus, abejingas savo genčiai – tėvams, seneliams, protėviams, – vadintis piliečiu, tikru savo krašto patriotu? Ko gero, ne. Tikišmokę gerbti prieš mus gyvenusiuosius, įvertinę ir atidavę pagarbą už tai, ką jie prasminga nuveikė ne vien tik sau ar šeimos labui, giliau suvokiame save ir savo gyvenimo tikslą, o gal net misiją, kurią privalome tęsti. Istorija – viena iš sričių, kuri daugumai šaulių yra itin patraukli. Dar patrauklesnė ji tampa, kai atrandi savo šaknis klaidžiuose praeities vingiuose. Laukiame Jūsų, gerbiami „Trimito“ skaitytojai, laiškų apie giminės žmones, kuriais didžiuojatės, apie kuriuos norite papasakoti, ir ciklą pradeda **Juliaus Proškaus**, Kauno apskrities Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulio, pamąstytais apie istoriją ir genus, gautus iš protėvių.

Tautos istorijoje, kovose už laisvę ir nepriklausomybę ypač sunkus ir sudėtingas buvo kovų dėl lietuviškos spaudos laikotarpis. Tai atkaklus, ryžtingo, bekompromisio pasipriešinimo okupantams laikotarpis. Kada ir iš kur atsirado žodis *knygnešys*? Kodėl ir dėl ko reikėjo nešti knygas taip rizikuojant savo sveikata, turtu, laisve. Koku tikslu buvo tai daroma? Tik dėl LAISVĖS!..

Lietuviška knyga tapo galingu ginklu prieš grėsmingą tautos lenkinimo, o vėliau dar grėsmingesnę rusinimo politiką, kurią kartu su carine administracija dar atkakliau vykdė didžioji dalis bajorijos ir dvasininkijos, ypač Vilniaus vyskupijoje.

Trumpam sugrįžkime į 1385 m. rugpjūčio 14 d. Krėvos sutartį, kuomet Didysis Lietuvos kunigaikštis Jogaila už Lenkijos karaliaus karūną pasižadėjo apkrikštyti Lietuvą ir prišlieti ją prie Lenkijos. Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas tai patvirtino 1392 m. rugpjūčio 4 d. Astravos sutartimi. Vėlyvesni Vytauto ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) bajorų kilnūs tikslai jau nebedavė rezultatų. Taip Lenkijos vyskupai ir ponai be patrankų ir pilių šturmo pradėjo šliaužiančiąją ekspansiją į didžiausią to meto vidurio Europos valstybę. Visa tai buvo įteisinta 1569 m. birželio 4 d. Liublino unijos baigiamuoju aktu, kurio 14-ajame straipsnyje pasakyta, kad lenkai gali Lietuvoje už tarnybą gauti dovanų arba kitaip įsigyti žemės, miškų, vandenių ar kito turto, ir niekas to negali trukdyti... LDK statutas prarado juridinę galią. LDK nustojo egzistavusi kaip valstybė „de jure“, tapdama Lenkijos provincija „de facto“. Dabar, kad ir kaip aukštintume Vytauto nuopelnus Lietuvai, galutiniai rezultatai rodo kitką – Vytautas laimėjo didžiausią to meto Europoje Žalgirio mūšį, bet pralaimėjo karą, neatsiėmė iš vokiečių etninių lietuvių žemių, neugdė tautiškumo. Tai labai neigiamos pasekmės ne tik tolimesnei Lietuvos, bet ir Europos istorinei raidai.

Ką davė lietuvių tautai krikštas, vykdomas lenkų po-

nų ir bažnytininkų? Nežabotą panieką lietuvių kalbai, papročiams, kultūrai, istorijai. Lietuva – paskutinė pagoniška šalis Europoje, ir krikštas buvo neišvengiamai būtinas. Tačiau priėmus krikštą iš lenkų pasekmės buvo tokios pat tragiškos kaip ir Amerikos indėnams, apkrikštytiems ispanų konkistadorų – ten buvo naikinama rasė, o čia – asimiliuojama tauta. Dar šimtas tokių metų, ir mes būtume išnykę. Jokie tų amžių LDK didikai ir lenkų vyskupai nesivargino Lietuvoje steigti lietuviškų mokyklų, knygų spaustuvių, mokytojų, kunigų seminarijų, kad jas baigę galėtų lietuvių vaikus mokyti lietuviškai. Kitaip buvo daroma tik Prūsijoje, svetimose valstybėse, kur švietimas rėmėsi M. Liuterio mokymu. Tik Tilžėje ir Karaliaučiuje Martynas Mažvydas galėjo atspausdinti pirmąjį Katekizmą lietuviškai, Danielius Kleinas – pirmąją lietuvišką gramatiką, Konstantinas Sirvydas – sudaryti pirmąjį lietuvių kalbos žodyną, Jonas Bretkūnas – parašyti pamokslų rinkinį, Kristijonas Donelaitis – kurti grožinę literatūrą. Tik Prūsijoje buvo galima spausdinti pirmuosius laikraščius „Aušra“ ir „Varpas“.

Kartu su pirmosiomis lietuviškomis knygomis atsirado ir pirmieji knygnešiai. Taigi ne prieš 150, o prieš 400 metų, tik niekas jų neprisimena, niekas neįrašė į kroni-

kas. Tik iš čia šviesusis žemaičių vyskupas Motiejus Valančius ir lietuvininkai, daraktoriai bei knygnešiai galėjo gabenti didžiosios Lietuvos vaikams lietuviškas knygas, nes čia jų nebuvo. Mūsų tėvai prisiminė, kaip XX amžiaus pradžioje kunigai „lenkomanai“ vaikų neprileisdavo prie pirmosios Komunijos, jeigu nemokėjo poterių lenkiškai. Taip buvo vidurio Lietuvos bažnyčiose ir kaimuose, o ką kalbėti apie Vilniaus ir Rytų Lietuvos kraštą. Buvo viešai skelbiama net iš sakyklų, kad lenkų kalba – Dievo duota, o lietuvių – tik pagonių ir chamų, nuodėmė ją vartoti. Save mylintis „šlėkta“ (bajoras) laikė didžiausiu jo asmens įžeidimu, jeigu kas nors kreipdavosi į jį lietuviškai. Už tai baudžiauninkus žiauriai bausdavo. Dabar tik paspėlioti galime, kiek tokiu būdu buvo asimiliuota lietuvių.

XIII–XIV a. Lietuvos valstybė už Lenkiją buvo daug didesnė ir plotu, ir žmonių skaičiumi. Vietovardžiai apie tai pasako. O nuo XV–XVI a. prasidėjo atvirkštinis procesas. Kieno kraują siurbdami taip įmito, kad taip išsiugino savo masę?.. Netiesa, kad tik vienas Muravjovas korikas, numalšinęs 1863 metų sukilimą, sugalvojo įvesti spaudos draudimą tik lietuviams, o kitoms tautoms – ne. Gelbėjant savo kailį kai kam buvo palanki proga įsiteikti okupantui, parodyti, į ką nukreipti visą rūstybę ir toliau daryti savo juodą darbą. Lieka tik įsivaizduoti, kokį milžinišką darbą tautos ir valstybės mastu tais amžiais atliko paprasti Lietuvos žmonės, kad gimtoji kalba, papročiai išliktų gyvi, kad daina skambėtų lietuviškai.

Nebeįmanoma dabar atkurti tų amžių tikrovės, niekas nerašė metraščio, o ir rašyti nebuvo kam. Mūsų amžininkai prisiminė tik paskutiniuosius laikus, t. y. tiek, kiek siekė gyvoji atmintis, perduodama iš lūpų į lūpas kaip tautosaka iš prosenelių, senelių, tėvų lūpų. O ir jų seniai jau nebėra. Todėl dar esantys gyvi jų ainiai privalome surinkti nors mažičius trupinėlius visiems mums brangaus palikimo ir tinkamai jį pagerbti.

Dabar bepigū paimti į rankas Benjamino Kaluškevičiaus ir Kazio Misiaus knygą „Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai 1864–1904“ ir perskaičius pamąstyti: gal kas pamiršta, neparasyta. O gal pas gimines, buvusius kaimynus išliko senų nuotraukų, dokumentų, laiškų. Nelaikykite jų palėpėse, atiduokite kraštotyros muziejams, juk tai tautos palikimas ir atmintis.

Šioje enciklopedijoje surašyta šimtai knygnešių ir daraktorių iš visos Lietuvos miestelių ir kaimų pavardžių, pateikti trumpi jų veiklos aprašymai. Daugelis gali didžiutis, kad jų senoliai buvo knygnešiai.

Atkartosiu aprašymą apie mano senelį knygnešį, daraktorių Aleksandrą Praškevičių-Proškų iš Pakrovų kaimo, Stakliškių seniūnijos. Baigė Jiezno valdinę dviklasę mokyklą. Ūkininkavo, turėjo 7 ha žemės iš pasidalyto tėvo ūkio. Užaugino 4 sūnus ir dukrą. Spaudą parsigabendavo iš Mažosios Lietuvos. Bendradarbiavo su poetu Liudu Gira, užaugusiu Stakliškėse ir čia apsilankančiu.

Kartu su savo svainiu knygnešiu Kajetonu Braziukaičiu platino spaudą ne tik Jiezno ir Stakliškių apylinkė-

se, bet nugabendavo ir į Vilnių. Palaikė ryšį su „Sietyno“ draugijos nariais V. Šlekiu ir kt., kurie jam taip pat parūpindavo lietuviškos spaudos. Žandarų sulaukytas nešantis knygas ir uždarytas į Marijampolės kalėjimą. Namuose buvo daromos kratos. Iš kalėjimo pavyko pabėgti, taip išvengė tremties. Gabenti ir platinti spaudą daug padėdavo ir žmona Domicelė Braziukevičiūtė-Proškienė. Savo namuose buvo slapta atidaręs mokyklą ir pats mokė vaikus lietuviškai skaityti bei rašyti. Nuo 1928 m. buvo paskirta 50 Lt knygnešio pensija.

Verta paminėti dar ankstesnių laikų knygnešį Jurgį Praškevičių, gyvenusį Kalvių miestelyje, Kaišiadorių rajone, ir gabenusį spaudą iš Tilžės. Dauguma Kalvių ir Semeliškių parapijų daraktorių mokė vaikus iš jo parneštų elementorių ir knygų. Ir ne tik: jis pamokė kitą būsimą knygnešį V. Balasevičių, kaip dera gabenti per sieną knygas. Vėliau Jurgis įsigijo valaką žemės Pakrovų kaime, užaugino tris sūnus: Aleksandrą, Joną ir Praną, kurie buvo jo darbo tęsėjai. Mirė prosenelis Jurgis apie 1895 m. Tragiškiausiai susiklostė šios giminės knygnešio Aleksandro šeimos likimas. Senelis mirė 1942 m. vasario mėnesį, palaidotas Stakliškių kapinėse. Senelė Domicelė 1946 m., eidama 77-uosius, visai paliegusi buvo ištremta į Sibirą, kur ir mirė. Sodyba Pakrovuose Jiezno sribų buvo sunaikinta iki pamatų, liko tik šimtamečiai klevai prie kelio. Vyriausias sūnus Aleksas, sulaukęs pilnamestystės, buvo išlydėtas į Ameriką. Ryšius su tėvais palaikė iki karo. Apie jo palikuonis nieko nežinoma. Antrasis sūnus Pranas, gimęs 1898 m., buvo baigęs tais laikais valdinės mokyklos 4 klases ir Veiverių mokytojų seminarijos kursus. Savanoriu stoji į besikuriančią Lietuvos kariuomenę, 1919–1920 m. dalyvavo kovose sulaukiant lenkų kariuomenės veržimąsi link Kauno, narsiai kaudamasis vijo grobikus iš Stakliškių apylinkių, Gerulių, Eigirdonių dvarų, Butrimonių, Alytaus, Alovės vietovų. Kautynėse prie Daugų buvo sužeistas. Kovos draugas J. Dirvanaukas išnešė už kovos linijos. Tolimesnė Prano (mano tėvo) istorija pasibaigė 1946 m. gegužės 9 d. NKVD kalėjime Tuskulėnuose, Vilniuje. Trečiasis sūnus Kajetonas baigė Kauno universiteto Ekonomikos fakultetą, Stalino laikais žuvo KGB kalėjime. Dukra Marcelė buvo baigusi Aukštadvario žemės ūkio mokyklą, jos du mažamečiai vaikai žuvo sprogus kariškių pamestai granatai, pati mirė Kaune. Jauniausias Kazimieras sėkmingiau išvengė didesnių represijos bangų, mirė 1985 m. Alytuje. Aš esu vienas iš jauniausių knygnešio ainių, gimęs 1942 m. vasario 14 d. Būtent tą dieną, kai iš šio pasaulio išėjo senelis. Pažįstu šio krašto žmones, daug kas pažinojo ir mane, esu šio krašto patriotas, šaulys, savanoris, Sausio 13-osios parlamento gynėjas, jaučiu šventą pareigą atkurti senelio kapą. Tai padaryti planuoju artimiausiu metu, kad paminkle būtų iškaltas lietuviškas žodis KNYGNEŠYS, kad prisimintų ne tik giminės ainiai, bet ir Stakliškių seniūnijos žmonės, kurių seneliams jis kažkada nešė knygas bei elementorius ir galbūt daugelį išmokė lietuviškai sudėti žodį.

SVEIKINAME

Šaulius, partizanus **VYTAUTĄ BALSĮ** 90-ojo ir **STASĮ DOVIDAITĮ** 80-ojo, šaulius **DONATĄ KASIULIENĘ** ir **VAIDOTĄ ADOMĄ BIELIŪNĄ** 75-ojo, **IRENA DAVIDONIENĘ** 70-ojo, **ČESLOVĄ BEJERĮ** 60-ojo, **STASĮ IGNATAVIČIŲ** 55-ojo gimtadienio proga. Linkime kūno bei dvasios stiprybės atliekant gražius darbus Tėvynei. LŠS vadovybė, Kauno apskr. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai

Šaulius **AGOTĄ ČERNIAUSKIENĘ** 80-ojo, **JUOŽĄ PETRIKĄ** 80-ojo, **ANTANĄ VYTAUTĄ STRAKALAITĮ** 80-ojo, **EDGARĄ DIRŽIŲ** 25-ojo jubiliejų proga. Linkime stiprios sveikatos, ilgų bei prasmingų gyvenimo metų, neišsenkamos energijos pasirinktame šauliškame kelyje, ištvermės ir dvasios stiprybės tarnaujant Lietuvos šaulių sąjungai ir Tėvynei. LŠS vadovybė, Marijampolės apskr. šaulių 4-osios rinktinės Vilkaviškio P. Karužos šaulių 6-osios kuopos vadas ir šauliai

VILIJĄ DANILEVIČĘ jubiliejaus ir **ALGIMANTĄ ŽUKAUSKĄ** 40-mečio proga. Linkime daug sveikatos, ištvermės, tolerancijos ir kantrybės gyvenime ir nelengvoje tarnyboje. LŠS vadovybė, Marijampolės apskr. šaulių 4-osios rinktinės štabas ir Marijampolės 3-iosios kuopos šauliai

*Susikaupė patyrimas ir išmintis
Ir kartu gyventų dienų graži rimtis.
Tai kas praėjo, kas jau buvo,
Kaip kraifis, dovana arba lemtis.
O būsimieji metai tegul būna
Praėjusių brandus ir ilgas tęsinys.*

Sveikiname **IRENĄ** ir **KAZIMIERĄ PAZNĖKUS** 25 metų vedybinio jubiliejaus proga. Ilgiausių metų! LŠS vadovybė ir Toronto Vlodo Pūtvio kuopos šauliai

ATSIPRAŠYMAS

Iš visos širdies atsiprašome šaulių Gedimino Stasio Vitolio **BANAČIO** ir Edmundo Jono **ŽARSKIO**, kurių vardą bei pavardę jubiliejiniuose sveikinimuose iškraipėme.

Redakcija

ATITAIŠYMAS

Vilniaus apskrities karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šauliui Algirdui Kizevičiui įteiktas II laipsnio LŠS pasižymėjimo ženklas „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“.

„NACIONALINIŲ VERTYBIŲ 2012 RINKIMUOSE“ MINIMI TARPUKARIO ŠAULIAI

Dienraštis „Respublika“ kartu su „Zonta International“ septintus metus organizuoja „Respublikos nacionalinių vertybių rinkimus“. Kiekvieną savaitę dienraštyje spausdinamos skaitytojų aprašytos vertybės: žmonės, reiškiniai, objektai, faktai... Pasibaigus metams Vilniaus miesto rotušėje organizuojamas apdovanojimų renginys. Jo metu apibendrinamas metus trukęs projektas, kuriame galėjo dalyvauti kiekvienas Lietuvos žmogus. Kompetentinga komisija išrenka penkis nugalėtojus, dar po vieną – „Respublikos“ skaitytojai ir „Zonta International“ klubo nariai.

2012 m. „Respublikos nacionalinių vertybių rinkimų“ nominacijos „Žmogus istorinė asmenybė“ nominantais tapo: tarpukario Lietuvos karininkas, šaulys Antanas Juozapavičius (Alytaus apskr.) ir Panevėžio krašto kovotojai už laisvę – partizanai, šauliai Antanas Starkus–Montė bei Jurgis ir Antanas Kiaunės.

Nominacijos ir dienraščio „Respublika“ prenumerata perduotos Alytaus ir Panevėžio šaulių rinktinėms.

LŠS CV NUTARIMAI, VADO ĮSAKYMAI, APDOVANOJIMAI

2013 m. balandžio 26 d. – birželio 17 d.

LŠS vado įsakymais III laipsnio Šaulių sąjungos pasižymėjimo ženklu „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“ apdovanoti: Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Operacinio vadovavimo skyriaus vyr. specialistas Rolandas Medžiaušis; Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos, Kelmės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos viršininkas Virginius Ramanauskas; Panevėžio apskrities šaulių 5-osios rinktinės vado pirmasis pavaduotojas- visuomenininkas Edmundas Umbrasas; Marijampolės savivaldybės meras Vidmantas Brazys; Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų motorizuotojo pėstininkų bataliono vadas plk. ltn. Algirdas Mackonis; Lietuvos kariuomenės Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomojo pulko štabo viršininkas plk. ltn. Viktoras Liepinš.

Mirus Garbės sargybos kuopos šauliui Rolandui Sirevičiui, nuoširdžiai užjaučiame šeimą bei artimuosius.

LŠS vadovybė, GSK kuopos vadas ir šauliai

Nuoširdžiai užjaučiame Alytaus apskr. karininko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės šaulį, Lietuvos šaulių studentų korporacijos SAJA rėmėją ALGĮ KAŠĘTĄ, netekus mylimo sūnaus.

LŠS vadovybė ir Lietuvos šaulių studentų korporacijos SAJA nariai

Mirus šauliui Lisandrui Daudai, nuoširdžią užuojautą reiškiamo šeimai ir artimiesiems.

LŠS vadovybė ir Vilniaus apskrities karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šauliai

UŽJAUČIAME

Nugalėtoja – Brigitos Vinikaitytės nuotrauka

NUOTRAUKŲ KONKURSO „ATEITIES ŠAULYS“ LAUREATAI

Šaulio diena paminėti sąjūnai surengė jauniems šauliams nuotraukų konkursą, kuris atskleidė, kaip šauliukai įsivaizduoja savo, šaulių, rinktinės, Sąjungos ateitį. Iš viso varžėsi dvidešimt penkios nuotraukos. Kai kurios fotografijos surinko panašią balsų sumą, tačiau dėl nugalėtojo nekilo abejonių – I vietą pelnė Brigita Vinikaitytė iš Alytaus rinktinės. Ši šaulė seniai garsėja savo aktyvumu ir veikla, jos atsiųstos nuotraukos tema – vienybė. Kaip sakoma, stiprybė – vienybėje. Pagal sąjūnų balsų skaičių, II vietą užėmė Rytis Strasevičius iš Vilniaus rinktinės, III – Živilė Pacevičiūtė, taip pat Vilniaus rinktinė. Nugalėtojų laukia šauliški prizai. Džiaugiamės visais dalyvavusiais ir dėkojame aktyviausiems.

II vietą užėmė Rytis Strasevičius

III vieta – Živilė Pacevičiūtė

•

ŠAULIŲ SAJUNGOS VADO ĮSAKYMAI, APDOVANOJIMAI

Rugpjūtis – spalį

